5 МИЛЛИОН ПҮҮД ТАРЯАН ОРОБО

Республикамнай таряа хадалгаяа 62 процент,хартаабха малталгаяа 51 процент, намарай паар хахалалгаяа 30 процент ...ргэбэ.

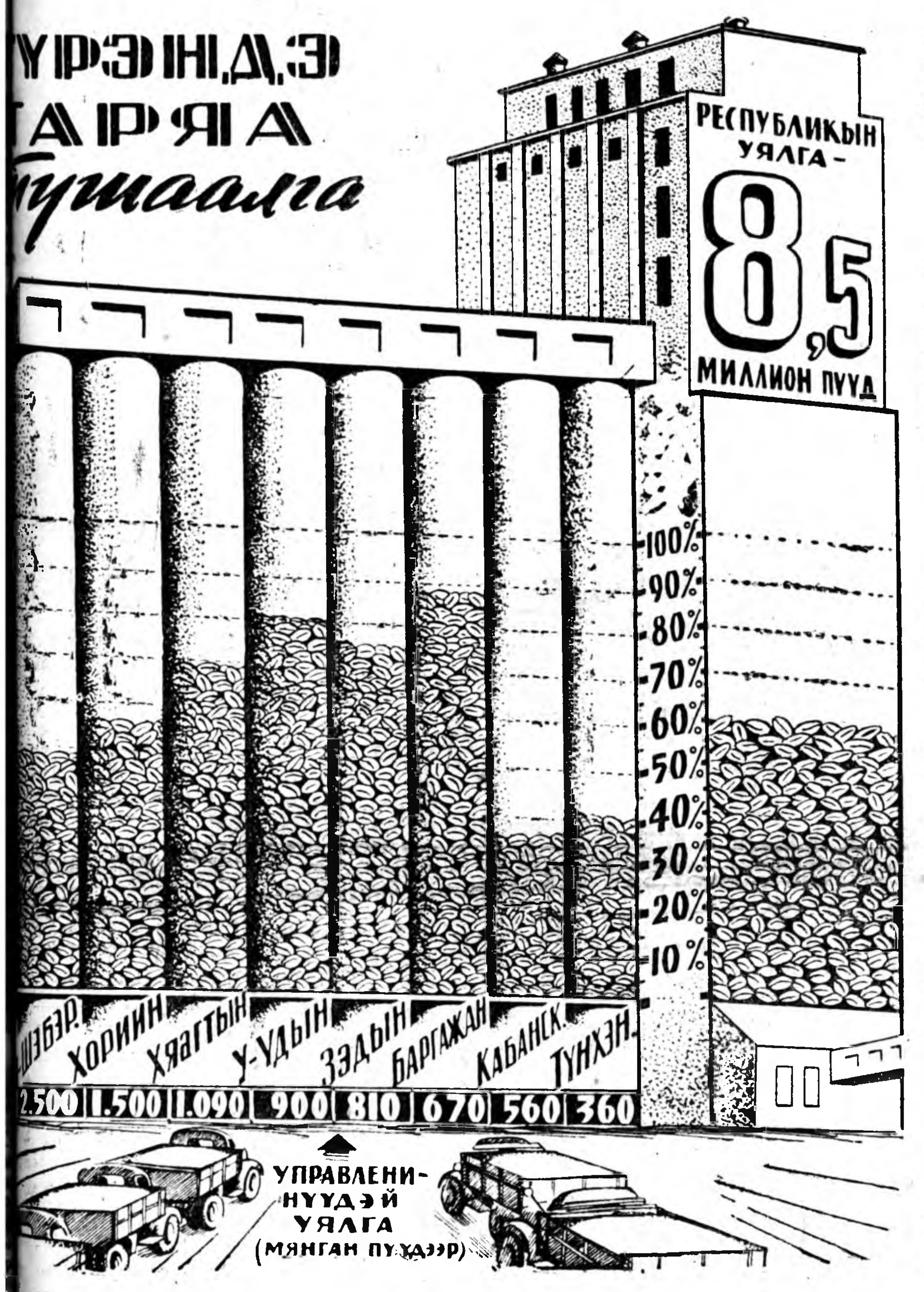
НУХЭД КОЛХОЗНИГУУД, СОВХОЗУУДАЙ ХУДЭЛМЭРИШЭД! Ургаса хуряалгаяа, намарай паар хахалалгаяа хурдад-...а, гүрэндөө 8,5 миллион пүүд таряа тушааха социалис уялгаяа болзорhоонь урид бэелүүлхын түлөө тэмсэе.

* * *

1963 оной сентябриин 20-ной мэдээгээр республикын колхоз, совхо-...гүрэндөө 5.189.500 пүүд таряа тушааба. Тиигэжэ республикамнай таряа ...ка, худалдаха социалис уялгаяа 61,5 процент дүүргэбэ.

hүүлэй 5 үдэртэ гүрэнэй амбаарта 1.014.587 пүүд таряан тушаагдаа. ...ай урдахи 5 үдэрнүүдэйхидhээ эгээл ехэ болоно. Баргажанай үйлэд-...н управлениин ажахынууд таряа тушааха социалис уялгаяа 89,1 про-...э хүргөөд, урдынхидаал адли түрүүлжэ ябана. Улаан-Үдын управле-... ажахынууд уялгаяа 80,4 процент, Зэдын—75,8 процент дүүргэжэ, 2-до-...дахи hууринуудые эзэлнэ. Гүрэндэ таряа тушааха уялгаяа Хяагтын ...лени 69,2 процент, Хоринин—56,6 ,Мухар-Шэбэрэй—48,8 процент дүүр-...й.

Кабанскын управлени таряа тушааха уялгаяа 36,9, Түнхэнэй—41,5 ...нт дүүргэжэ, бусадhаа гээгдэжэ ябана. Тиигэбэшье Түнхэнэй управле-... ажахынууд үнгэрэгшэ 5 хоногто таряа тушаалгаяа эрид хурдадхаа.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 225 (10286) | 1963 оной сентябриин 22, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

Советскэ правительствын мэдүүлгэ

Агаарта, замбуулинай дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договорто эсэргүү «Хитадай правительствын түлөөлэгшын ээлжээтэ мэдүүлгэ» байгша оной сентябриин 1-дэ Пекиндэ тунхаглагдаба. Энээнэй удхатай танилсахада, мүнөөшье хэдэ хэдэн асуудалаар гол түлэб КПСС-ые болон коммунис партинуудые хардаха, гүрдэхын тулада правительствын мэдүүлгэ хэрэглэгдэнэ. КПК-гай хүтэлбэрилэгшэд олон асуудалнуудаар дэлхэйн коммунис хүдэлөөнтэй арсалдаатай юм.

Энэ договор баталхын тулада Советскэ правительствын, социалис бусад оронуудай правительствын хэлэhэн баримтанууд КНР-эй правительствын шэнэ мэдүүлгэ соо анхаралда абтанагүй. Ядерна туршалгануудые хорихо хэрэгтэ эсэргүүгээр тэмсэhэнээ үмөөрэжэ, Хитадай хүтэлбэрилэгшэд хэлэхэ бэшэ юумэгүй байгаа гээшэ ха. Баримтагүй байhан дээрэhээ Советскэ Союзые, тэрэнэй эб найрамдалта гадаадын политикые элдэб эсээр хараана, хардана, гүрдэнэ.

Эб найрамдалда дуратай арадуудай эрид шууд буруушааhан дайн байлдаанай ба эб найрамдалай асуудалнуудаар буруу, хэтэрмэ муу хараа шугамаа энээнтэй хамта дахин хэлэжэ ороно. Тиигэхэдээ Хитадай хүтэлбэрилэгшэд дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй ойлголсогдоhон хараа шугамда эсэргүүгээр сэхэ тэмсэнэ, империализмда эсэргүү тэмсэлээ улам шангадхахын орондо эдэнэр аха дүү социалис гүрэнүүдтэ, марксистско-ленинскэ партинуудта эсэргүүгээр тэмсэжэ ороно.

hүүлэй үедэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулжа байгаа идхамжын үргэн кампанидал адли КНР-эй правительствын сентябриин 1-нэй мэдүүлгэ хадаа коммунистнуудай хоорондо хэгдэдэг нүхэд ёhоной арсалдаан бэшэ, харин КПСС-ые, Советскэ Союзые яажашье hаань, муушалха ябадал гаргаха, коммунис хүдэлөөе заатагүй хаха сохихо, империализмда эсэргүү хүсэнүүдые hуларуулха гэжэ зорилго табиhан хүнүүдэй аашa хэрэг мүн болоно.

Үзэл сурталай талаар дурдадаг баримтануудайнгаа ядуу тулюур байhые тухайлhан Хитадай хүтэлбэрилэгшэд мүнөө үе сагай шухала шухала асуудалнуудаар гараhан арсалдаае шууяан, худал хуурмаг хараал шэрээл болгохые оролдоно. Советскэ правительство, Советскэ Союзай Коммунис парти коммунистнуудта зохисогүй иимэ замда хэзээшье орохогүй.

Маниие хараахадань баhал хараал шэрээлээр харюусаха аргамнай үгы. Энээнтэй хамта КНР-эй правительствын сентябриин 1-нэй мэдүүлгэ соо табигдаhан асуудалнуудта дахин тогтожо хэлэхэ, өөhэдынгөө хараа шугам харуулха шухала гэжэ тоолонобди. Юуб гэхэдэ, тоогоороо гурбадахи энэ мэдүүлгэ соо Советскэ Союзай политика үшөө дахин бу-...ууагаар харуулагдана, бүгэдэндэ мэдээжэ баримтанууд бүдүүлигээр хазагайруулагдана, Үнгэрхэдөө документнүүд шал худал болгогдоно.

Агаарта, замбуулинай дайдада уhан доро ядерна туршалга хорихо тухай договор хадаа «мэхэ гохо» социалис оронуудай болон бүхы дэлхэйн арадуудай хэрэгтэ «урбаhан» ябадал болоно гээд Хитадай правительство мэдүүлгэ соогоо баталан хэлэнэ.

Иимэ ярилдаануудhаа буруу тэнэг юумэн гэжэ байхагүй. Ядерна туршалга хорихо тухай договор хадаа эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай аша туhада харюусана, ядерна дайнай аюулhаа зайсуулхын тулада бүхы дэлхэйн үргэн арад зоной олон жэлэй турша соо хэhэн тэмсэлэй багаханшье hаа, зүгөөр түрүүшын бодото амжалта мүн болоно. Эгээл иимэhээ бүхы дэлхэй дээрэ энэ договор иимэ үргэнөөр дэмжэгдэжэ байна. Энэ амжалта хадаа империализмын мэхэ гоходо арад зоной hэримжэ улам дээшэлүүлхэhээ гадна, мүн эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдтэ шэнэ хүсэ нэмээгээ, буулта хэхыень империалис этэгээдүүдые баадхаха арга боломжо бии гэжэ найдуулаа. Гэтэр энэ договор Хитадай хүтэлбэрилэгшэд арад зоной hэримжэ мохоогоо гээд батална.

Договор баталхада радиоактивна зүйлнүүдээр (стронций—90, цезий—137 болон бусад) агаарые бузараахаяа болюулагдаха юм гээд дэлхэйн арадууд договорой бодото удха шанарые hайса ойлгожо байна. Иимэ радиоактивна зүйлнүүд хадаа мүнөө ажаhууhан хүнэй бэедэ муу байхаhаа гадна мүн ерээдүйн үетэндэ аюултай байха бшуу. Агаарта хэгдэhэн ядерна тэhэрэлгэнүүд (эдээнэй ниитэ хүсэн хэдэн зуу миллион тонно тротилтай адли) энэ дэлхэйдэхи радиоактивна хэмжээе хэтэрээгээд байhаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Агаарта хэгдэhэн ядерна булэг тэhэрэлгэнүүд бүхэн хэдэн зуу мянган хүнүүдэй бэедэ, ами наhанда ехэ аюултай гэжэ эрдэмтэд тоолоо юм. Хэрбээ договор баталагдаагүй гээшэ hаа, энэ жэлдэ гү, али ойрын жэлнүүдтэ ядерна туршалганууд агаарта дахин, дахин хэгдэхэ байгаа, тиигэжэ географическа шэнэ шэнэ районуудаар дэлгэрэжэ, радиоактивна зүйлнүүдэй аюул улам ехэдхэхэ байгаа гэжэ хүсэд найдангяар хэлэмээр гээшэ. Энэ хадаа үнгэрhэн жэлнүүдэй дүй дүршэлөөр тодоруулагдаhан байна. Агаарта ядерна тэhэрэлгэ саашадань хэжэ үргэлжэлүүлбэл, хүнэй бэедэ, тэрэшэлэн адуу малда, ургамалай аймагта радиоактивна муу нүлөөн улам ехэдхэхэ байгаа бшуу.

Ядерна туршалга хорихо тухай договор баталхада эб найрамдалай хэрэгтэ, арадуудай аша туhада болон бусад харилсаануудта ехэ туhатай байха болоно. Бүхы оронуудай энээниие сахяад байбал, тус договор хадаа ядерна зэбсэг яаралтайгаар улам улам түхеэрхэ ябадал удааруулжа болохо байнал.

Тус договорой hайн талань ганса энэ бэшэ. Нэгэ талаhаа Советскэ Союзай, нүгөө талаhаа США-гай ба Англиин гурбан оршондо ядерна тэhэрэлгэ хорихо тухай үгээе ойлголсожо шадаад байhан ушар хадаа ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо этигэл найдабари бэхижүүлхэ арга нүхэсэл бии болгоно, тиимэ хадаа уласхоорондын шахардуу шанга байдал hуларуулха шэнэ алхам хэхэ арга олгоно гээшэ.

Ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договор хадаа хүн зондо туhатай, hайн хэрэг гэжэ дээрэ хэлэгдэhэнhээ эли тодо болоно.

Ядерна бүхы туршалгануудые, тэрэ тоодо газар дорохи, хорихо тухай бүри мүнөө үгээе ойлголсодог hаа, үшөөшье hайн hаабза. Ядерна зэбсэг бүрин хүсэдөөр хорёод, тэрэниие үгы хэбэл бүришье hайн байгаа. Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр бүри мүнөө хорижо шадабал, хүн түрэлтэндэ аргагүй hайн байха бэлэй. ООН-ой Генеральна Ассамблейн XV сесси дээрэ 1960 ондо Советскэ правительство эгээл иимэ дурадхал оруулhан юм. Социалис оронууд, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүд эгээл энээнэй түлөө тэмсэжэ байдаг. Ядерна туршалга хорихо тухай договор хадаа энэ шухала тэмсэлэй нэгэ хубинь мүн болоно.

Ядерна туршалга хорихо тухай договор баталхадаа социалис нэгэдэлэй бэеэ хамгаалха хэрэг hуларуулагдана гэhэншүүгээр Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй ойлгуулхаяа оролдодог hэдэлгэнүүд ямаршье үндэhэ баримтагүй гээшэ. Юуб гэхэдэ, туршалга хорихо тухай договор хадаа тэрээндэ хабаадагшадые бултыень тон адлиханаар уялгална ха юм: энэ документдэ гараа табиhан нэгэшье гүрэн сэрэгэй талаар ямар нэгэн тусгаар эрхэтэй байхагүйнь мэдээтэй. Ядерна туршалга хорихо тухай хэлсээн хадаа Америкын Холбоото Штадуудта гансаарандань ямар нэгэн hайн эрхэ нүхэсэл олгоо гээд Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй хэдышье баталан хэлэхые оролдоо hаань, эдэнэр энээнээ тодоруулха аргань үгы. Жэшээнь, США хадаа газар дорохи туршалга хэхэ талаар булюу hайн байдалтай юм, энэ талаараал договорой удха шанарай ехэ байhан хэбэртэйгээр hүүлшынгээ мэдүүлгэ соо эдэнэр баталан хэлэхые оролдоно. Эгээл энэнь Хитадай хүтэлбэриин баримтануудай ямаршье үндэhэгүй байhые харуулна, юуб гэхэдэ, энэ хэрэгэй удха тад ондоо юм.

Империалис этэгээдүүдые булимтархы аашаhаань барижа байhан Советскэ Союзай ядерна түгэлдэр хүсэнэй гол шухалань юуб гэхэдэ, газар доро туршалга хэдэг зүйлэйнь ядерна зэбсэг бэшэ юм. Харин Советскэ Союзай байдалые булюу болгодогынь ондоо зүйлэй ядерна зэбсэгүүд болоно. Америкын олон ажал ябуулагшад энээниие мэдэрхэ баатай болоhон байха. Нэгэдэхеэр иимэ. Хэрбээ өөрынгөө ороной аюулгүй байдалые, социалис бүхы гүрэнүүдэй аюулгүй байдалые хангахын тулада газар доро ядерна туршалга хэхэ хэрэгтэй болоо hаань, Советскэ Союзда энэ баталагдаhан договор hаалта хэхэгүй байна ха юм. Энэ хоёрдохинь. Тус договор баталхада хэн алдааб, хэн шүүгээб гэжэ үнэхөөр хараха болоо hаа, энээн тушаа иигэжэ хэлэмээр: дайн байлдаанай, булимтархы хүсэнүүд алдаа, эб найрамдалай, хүгжэлтын хэрэг, бүхы хүн түрэлтэн шүүгээ гээшэ.

Ядерна туршалга хорихо тухай договорые тон олон ондоо хүсэнүүд дэмжэжэ байна. 90 гаран гүрэн энэ договорто гараа табяа. Социалис оронуудhаа гадна дэлхэйн бүхы томо томо гүрэнүүд эдээнэй тоодо ороно. Дэлхэйн байдалтай ямаршье хабаагүй, ядерна зэбсэгжэлгын түсэб бэелүүлжэ байhан Франциин зонхилхы хүнүүд энээндэ оролсоногүй. Национальна сүлөөрэлгэ түйлаhан Азиин, Африкын, Латиин Америкын олонхи гүрэнүүд энэ договорто хабаадана. Уласхоорондын демократическа организацинууд, профсоюзууд, политическэ партинууд, түрүү үзэл бодолтой ниитын олон тоото организацинууд энэ договорто hайн сэгнэлтэ үгэнэ. Договор дэмжэжэ байhан тухай шэнэ шэнэ мэдээсэлнүүд дэлхэйн бүхы газар нютагуудhаа үдэр бүри орожол орожол байна.

Политическэ талаараа гансаардангибайдалда орохоhоо айжа тус договорто бүри дурагүйшүүлшье дэмжэн нэгэдэхэ баатай болоно. Хитадай хүтэлбэрилэгшэд тус договорые буруутуулхын тулада өөhэдынгөө найдабаригүй hэдэлгэнүүдые ядахын сагта эдэшье баримтануудта шагтагалха гэжэ оролдоно. Жэшээнь, Баруун Германиин правительство гү, али франкистска Испаниин правительство энэ договорто гараа табихадань эб найрамдалай хэрэгтэ ямар хоромжотой юумэн болоноб? Эб найрамдалай хэрэгтэ аргагүй дурагүй байдаг эдэ правительствануудай тус договорто гараа табихаhаа арсаагүй байhан ушар хадаа арад зоной дунда энэ договорой айхабтар ехэ хүсэ нүлөөтэй байhые харуулна гээшэ. Үнгэрхэдөө капиталис оронуудай зонхилхы хүнүүд энээниие мэдэрхэ баатай болобо.

Тус договорой баталагдаhанhaa хойшо бүхы түбинүүдтэ болоhон бүхэдэлхэйн референдум хадаа ядерна туршалгануудые хорихо хэрэгтэ эсэргүүгээр тэмсэжэ ороhон Хитадай хүтэлбэрилэгшэд политическэ талаараа ехэ муу байдалда ороо гэжэ харуулба.

Ядерна туршалгануудые хорихо тухай договор тушаа Хитадай правительствын ядуу тулюур хараа шугамые арадууд дэмжэнэгүй, Азиин ба Африкын арадуудтай hаналаа нэгэдэлгын организациин гүйсэдкомой hаяхан Никозидо болоhон сесси дээрэ энэ эли тодоор харагдаба. Хитадай делегадууд Москвагай договор hайшааhан резолюци баталан эбахаяа арсахыень сессидэ хабаадагшадые хэдышье баадхаа hаань, тэдэнэр амжалта туйлажа шадаагүй. Гансаардангибайдалда орохогүйн, «нэрээ харахын» тулада Хитадай түлөөлэгшэд элдэб эсээр арга хургаа бэдэрхэ баатай болобо. Москвагай договорые дэмжэхэ тухай хэлэгдэhэн резолюцида эсэргүүгээр эдэнэр гараа үргэжэ зүрхэлөөгүй, гэбэшье саагуур энэ договорто эсэргүүгээр элдэб эсээр хэлэhэн байгаа, тиигээд Никозиhоо мордохынгоо урда тээ эдэнэр энэ асуудалаар тусхай мэдүүлгэ хэhэн байна. Ази болон Африкын оронуудай арадуудай hанал бодолые харуулhан хүнүүд болохо гэжэ оролдогшодой байдал иимэ ахир тулюур байба.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй үмэнэ гомодол бариха, ядерна туршалгануудые хорихо тухай договорые буруушаахадаа коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвада болоhон зүблөөнүүдэй документнүүдтэ үндэhэлнэбди... гэжэ шалтаха гэhэн Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй hэдэлгэнүүд хүсэд үндэhэ баримтагүй. КНР-эй правительствын баримталдаг хараа бодол хадаа эдэ асуудалнуудаар коммунис хүдэлөөнэй хамтаараа зохёоhон ниитын хараа шугамhаа хүсэдөөр сухариhан ябадал болоно гэжэ этигэжэ ядахаар бэшэ байна. Коммунис партинуудай зүблөөнэй 1957 ондо Москвада болоходо Декларациhаа гадна, Эб найрамдалай манифест баталан абтаhан байгаа гэжэ мэдээжэ. **«Ядерна зэбсэг туршалгые дары хорихо түрүүшын алхам болгон,** атомна болон водородно зэбсэг бүтээлгые болон хэрэглэлгые хорихо» тухай эрилтэ хэхыень бүхы hайн hайхан сэдьхэлтэ хүнүүдые тус манифест тангариглан урялhан байна. Энэ документ доро Хитадай Коммунис партиин делегацие толгойлогшо нүхэр Мао Цзэ-дун гараа табиhан байха юм.

Атомна зэбсэг туршалгые хорихо асуудалда хандалгаяа хубилгахыень, энэ эрилтэ бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ зорилго табихаяа болихыень дэлхэйн коммунис хүдэлөөе hүүлэй үедэ болоhон ушарнууд баадхаhан байжа болоо гү? Баадхаагүй — энэ зорилго арадуудай үмэнэ урда мэтэ тон шухалаар табигдана гэжэ ажабайдал батадхан харуулаа, энэнь коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай 1960 оной уласхоорондын хоёрдохи зүблөөнэй шиидхэбэринүүд соо харагдана.

81 партиин түлөөлэгшэдэй зүблөөнэй баталан абаhан мэдүүлгэ соо иигэжэ бэшээтэй: **«Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха талаар Советскэ Союзай дурадхаhан программые бэелүүлгэ хүн түрэлтэнэй хуби заяанда түүхэтэ удха шанартай байха hэн гэжэ зүблөөн тоолоно.** Энэ программые бэелүүлхэ гээшэ оронуудай хоорондоо дай хэхэ арга боломжыень усадхаха гэhэн удхатай. Энээниие бэелүүлхэ гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Энэ хэрэг бэелүүлгэдэ империалистнууд угаа нэтэрүүгээр эсэргүүсэнэ. Тиимэhээ энэ программые бэелүүлхын түлөө оролдолго гаргахадаа империализмын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэй эдэбхитэйгээр, шууд сэхээр тэмсэхэ хэрэгтэй. Энэ тэмсэлые бүри ехэ далайсатайгаар, улам оролдосотойгоор хэжэ бодото үрэ дүн туйлаха — ядерна зэбсэг туршалгые болон бүтээлгые **хорихо,** сэрэгэй булэглэлнүүдые болон бусадай газар дээрэхи сэрэгэй баазануудые усадхаха, зэбсэгтэ хүсэнүүдые болон буу зэбсэг горитойгоор хороохо, тиигэжэ буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрэ хуряаха зам сэбэрлэхэ хэрэгтэй».

Энэ документ доро Хитадай Коммунис партиин делегаци мүн лэ гар табиhан байха.

Энээн дээрэhээ юун элирнэб гэхэдэ, ядерна зэбсэг туршалгые хорихын түлөө бүри hаяхан болотор КПК-гай хүтэлбэри аха дүү бүхы партинуудтай хамта тэмсэдэг, энээниие буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха замаар хэгдэхэ түрүүшын ээлжээнэй, шухала алхам гэжэ тоолодог байгаа.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо гурбан жэл үнгэрөө, ядерна зэбсэг туршалгада эсэргүүгээр арадууд бүри шангаар тэмсэдэг болоо. Харин мүнөө энэ талаар амжалта туйлагдажа, түрүүшын алхам хэгдээ, туршалгануудые хорихо тухай договор баталагдаад байна. Тиихэдэнь, Хитадай хүтэлбэрилэгшэд 180 градусаар эрьелтэ хэжэ, тус хэлсээе «мэхэ», «урбалта», «империалистнуудтай үгэсэлгэ» гэжэ соносхоно. Энэ зүб бодомжо гээшэ гү гэжэ асуугдана? Иигэжэ Хитадай хүтэлбэрилэгшэд аха дүү партинуудай баталан абаhан шиидхэбэринүүдые дүүргэхэhээ хүсэдөөр арсаа, хамтаараа зүбшэжэ тодорхойлhон хараа бодолhоо, абаhан уялгануудhаа хүсэдөөр сухаряа гэжэ эли болоно бэшэ аая.

(Үргэлжэлэлынь манай газетын удаадахи номерто гараха)

ЭДИРШҮҮЛЭЙ ЭРШЭТЭ АЖАЛ

...-ҮБСЭНЭЙ ТООГ ДЭЭРЭ

...талын дундахи хэдэн ута ...дай дэргэдэ элhэн добо гү- ...шэниисын обоохой харагда- ...тоог. Шэлдэг хүбүүд, баса- ...машинаhаа таряа буулгана, ...ань ташанашье.

..., залуушуул, наашаагты! ... зернопультаяа табижа, ...эдэ шэглүүлэгты,—гэжэ та-...ладые даагша Цырен-Дор-...ев хэлээд, ехэл яаралтай ... Унтаха нойргүй хүдэлдэг ... хүниие харахадаа үльгэр ...ха дуран хүрэхэ.

...деленимнай түсэбөөр хараа-... 3500 центнер таряа гү-...худалдажа сүм дүүргээ. ... худалдаха арга боломжын ... таряанайнгаа хүрэхэ зэр-...ндэ худалдаха гэжэ шии-... Ерэхэ жэлэй үрэhэ хү-...200-гаад центнер хаагдаад, ...дэгдэжэ байнхай. Тоог дээ-...ы ажалыемнай бэе дээрээ ...hан Улаан-Үдын багшана-...тудай студентнэртэ арга-... баяртай байнабди,— гэжэ ...энэ.

...ээрэ түхэреэн сүүдхэдэ ажа-...раан замханагүй. Залуу-...алга, hайхан дуун холуур ...андаа. Энэ дуун ургаса ху-... hүүлшын үдэрэй хү-...тэр замхахашье ёhогүй.

...ЛЕНИИН ТҮРҮҮШҮҮЛ

... ехэ шэниисын ургаса ...ар хадажа ябаhан ком-... хойно хойноhоо дабхинад. ... зургаан хоногто колхоз ... ехэ таряа хадаhан Цыден-...ыповэй комбайнай дэргэ-...н минутын хөөрэлдөөн бо-...

...дэр 30 гектар таряа хада-... Ондоо hонин гэхэдэ, ма-...дохи отделениин механиза-... жолоошод hүүлшын табан ...үүлжэ гарабал даа. Ту-... барюулагдаха шан манай ... тоо бүридхэгшэ Жамцуев ...

...ли лэ гээшэ, ходол түрүү зэргэдэ ябаха зэргэтэйбди,—гэнэ Цыдыпов.

Үглөөдэрынь колхозой партийна организациин секретарь түрүү механизаторнууд, жолоошодто дамжуулгын вымпел, мүнгэн шангуудые барюулаа hэн. Тэдэнэй тоодо Цыден-Дамба Цыдыпов, Сандан Цыденов, Доржо Батуев, Булат Гармаев, Владимир Очиров, Чойнзон Мухолзоев гэгшэд оролсоо юм.

Ажалай үльгэр жэшээ харуулhан хүнүүд «Мир» колхоздо шагнагдадаг, алдар сууда хүртэдэг юм байна. Тиимэhээл ургаса хуряалга дээрэ ажалай эршэ улам шангадана.

400 КВАДРАТНА МЕТР ТАЛМАЙ

Багшанарай институдай 42 студентнэр колхозой хоёрдохи отделениин ажал хэрэгтэнь туhалалсана. Тэдэнэй олонхинь тоог дээрэ хоёр халаанда хүдэлхөөр табигданхай.

Зүүн баруун тээшээ hунаhан сарай доро дүрбэн хүбүүд сүлөө заб-дагүй хүлhөө аршасагаанад. Эдэмнай юу хэжэ байгаа юм? Эй, хари, хари, хүндэхэн хүдэлмэридэ тушаалдаа байна — цемент худханал.

—Эндэ шурбэhэлиг хүбүүд хэрэгтэй байгаа юм,—гэжэ бригадир Очиров тэдэниие хараад ехээр энеэбэ.— Хүбүүд, хүдэлэгты, хүлhөө hайса гаргагты, бэедэ ехэл hайн шуу даа.

Ширап-Нимбу Цыденжапов, Булат Жанчипов, Бата Цыдендоржиев гэгшэд худхаhан цементээ хүнэгөөр зөөнэд. Студентнэрэйнгээ ажал хэрэгээр hонирхожо ерэhэн институдай багша Виссарион Бильдушкинов тэдэнэй дэргэдэ дүтэлэн сасуугаа:

— Зай, хүбүүд! Цемент шала шудхажа байхада ямархан шүлэгэй мүрнүүд hанагданаб? Таанаднай дан поэдүүд суглараалта, —гэжэ асууха юм.

— Түмэр, бетондол хатуу мүрнүүд аржына... —гээд Булат харюусана.

Буряад хэлэ бэшэгэй отделениин 2-дохи курсын студент Ширап-Нимбу Цыденжапов маhалзангяар:

— 6 үдэрэй туршада 400 квадратна метр шала шудхажа дүүргээд байнабди. Хэhэн ажалыемнай hайн түлэнэ даа. 10 хоног соо 40 шахуу түхэриг олоод, шэнэ сабхи колхозhоо абаад байнаб,—гэжэ hаяхан үмдэhэн сабхияа hайрхана.

АЖАЛЛААД АМАРХАДА...

Наранай үни ороhон хойно тоог, таряалан дээгүүр «концерт гарахань, городhоо ерээ» гэhэн hураг суу сахилгаан түргөөр тараба.

Үдэшэлэн тээ полевой станай дэргэдэхи автомашина дээрэ хүнүүд олоороо hуужа байбад. Гэнтэ:

— Эй, нүхэд, үдэшын халаанаархин «хабшуулдаагүй» бэзэ?— гэhэн хонгёо хоолой соностошоно.

— Ажалаа хаяад, нааданда ошохо тиимэ hэшхэлгүй хэн байха юм. Үдэшын халаанда хүдэлөөшэдэй амарха сэнгэхэ саг яашахань hэм...

Уданшьегүй студентэрые тээhэн машина Доодо-Бургалтайн клуб тээшэ табилуулжа ябаа бэлэй.

Ц. Шагжиев,
студент.

Зэдын аймаг.

Республикын колхоз, совхозуудта таряа хуряалга, намарай паар хахалалга, үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай

1963 оной сентябриин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Управленинүүд, аймагууд	Таряанай бухыдөө хадагдаhаниинь	Тэрээнhээ суглуулагдажа сохигдоhониинь	Хартаабхын хуряагдаhаниинь	Намарай паарай хахалагдаhаниинь	Сабшалангай бухыдөө сабшагдаhаниинь	Үбhэнэй hурилэгдэжэ абтаhаниинь	Силосэй дарагдаhаниинь
Баргажанай	81	78	66	28	83	77	34
Зэдын	66	73	37	29	94	68	44
Кабанскын	61	48	43	34	102	95	66
Хяагтын	54	82	49	28	89	67	22
Мухар-Шэбэрэй	58	81	68	29	89	90	38
Түнхэнэй	50	71	39	49	84	68	60
Улаан-Үдын	55	91	51	34	88	55	32
Хоринин	68	81	43	26	87	55	31
Баунтын	60	88	91	—	100	79	—
Хойто-Байгалай	65	100	—	—	—	—	—

Хяагтын совхозой гахайшадай уряа дэмжэгдэнэ

ХЭМНАЙ ИЛАГША ААБ?

Хэдэн һарын хугасаа соо хямда сэнтэй гахайн мяха абаад, гүрэндэ худалдаха гээшэ бэлэхэн хэрэг бэшэ. Эндэ уряа үгэ, хоо̧һон хөөрэлдөөнүүд ямаршье үрэ дүн харуулхагүй, имагтал ажал хүдэлмэридөө үсэд зоригтойгоор, эзэн ёһоор хандаха шухала. Бүхы коллективээрээ нэгэ хүн шэнгеэр хүдэлхэ хэрэгтэй. Бултанайнгаа туйлаһан амжалтаар баясажа ябаад, нэгэн һаналтай хүнүүд хамта хүдэлхэдөө я..аршье бэрхэшээлнүүдые дабаха байна гэжэ манай коллектив батаар этигэнхэй.

Манай фермын туйлаһан амжалтые, хамта хүдэлхэ хүсэл зоригтой байһыень хаража үзөөд, коллективтэмнай коммунис ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоо һэн. Энэ хүндэтэ нэрэ зэргэ бидэнине үдэлмэридөө эзэн ёһоор хандахые уряална. Ажал хүдэлмэри дээрэһээ олоһон дүй дуршэлөө гахайшан бүхэнтэй хубаалдаха, мүн тэдэнэй үүсхэлые дэмжэхэ гэжэ хүсэнэбди.

Мэнэ һаяхан манай хүршэ Хяагтын совхозой гахайшад мүнөө жэлэй дүүрэтэр 1100 толгой гахай шахажа, тус бүриинь шэгнүүрые дунда зэргээр сүүдхэдээ 500 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ уялга абаад, манай фермые социалис мүрысөөндэ уриба. Социалис мүрысөөндэ урижа байхадань, дуугай байха аргамнай үгы. Фермынгээ бүхы арга боломжые хаража үзэхэдэмнай, хяагтынхидһаа дутуугүй ехэ гахайн мяха тушаахаар байгдаба. Тиигэжэ тэдэнэй уряада ажалаараа харюусахаар шиидээбди.

Фермыемнай хяагтынхидай хойно орошоод ябана гэжэ дуулахагүй байхат, хэлэһэн үгэдөө эзэн байжа шададаг зомди.

1962 ондо манай фермэ түсэбэйнгөө ёһоор 486 поршоонхо абаха уялгатай байгаа, абтаһаниинь 855 толгой. Нёдондо 60 центнер мяхан түсэбһөө гадуур абтаа, бүхы дээрээ 380 гахай шахан таргалуулагдажа худалдагдаа. Хэрбээ түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор нэгэ центнер гахайн мяха абахын тула 77,3 түхэриг мүнгэ гаргашалха һаа, бидэнэрэй ажалдаа эзэн ёһоор хандаһанай аша үрөөр центнер мяханай өөрынь үнэ 67 түхэриг 38 мүнгэтэ болоо.

Хямда сэнтэй мяха ехээр абахын тула поршоонхо олоор абаха хэрэгтэй гэжэ гахайшан бүхэн һайса мэдэнэ ёһотой. Энэ угаа шухала. 1963 ондо манай фермэ 1353 поршоонхо абаха түсэбтэй. Мүнөө дээрээ 900 толгойень абаад байнабди. Поршоонхо олоор түлжүүлхэ асуудал байрын асуудалтай нягта холбоотой юм. Москвада дүтэхэнэ оршодог Павловскиин нэрэмжэтэ совхозой гахайн фермые һаяхан хаража ерээб. Тэндэхи байранууд гэхэдэ, манай гахайшадай зүүдэндээшье оруулаагүй гэжэ хэлэмээр. Гэхэ зуура мяха ехээр абаха, поршоонхо олоор түлжүүлхэ хэрэгтэ манай фермын дүй дүршэл тэдэнэйхиһээ дутуугүй. Жэшээлхэдэ, мүртэй һайн байрашье үгы аад, поршоонхоо олоор абажа шадана хабди. Нэгэ клеткэ соо хоёр гахай зэргэ түрүүлнэбди. Энэ аргые хэрэглэжэ болохогүй гэжэ зарим гахайшад тоолодог. Юундэб гэхэдэ, хоёр эхэ гахай поршоонхонуудаа хазажархиха, татар удар татажархиха гэжэ айдаг. Эхэ гахайнуудаа зүбөөр эдеэлүүлээд, саг соонь газаа гаргаад байгаа һаа, яадагшьегүй гэжэ үнэншөөбди. Тиигэжэ 18 клеткэ соо аяар 70 эхэ гахай поршоонхолуулха арга олдонхой.

Байрын дутамагһаа болоожо, заахан хашаа соо олон гахай бариха бологдоно. Хэдыш гоё һайхан байратай аад, элүүр тобир поршоонхонуудые абажа шададаггүй гахайшад бии. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, гахайн байра соо шииг пойто ехэтэй байна ха юм. Тиимэһээ хапямхай, үлбэр үбшэн поршоонхонууд түрэдэг, түргэн ехэ болоожо бирадаггүй.

Гахайн хашаа соо ходо хуурай байха зэргэтэй гэжэ өөһэдынгөө дүй дүршэлһөө мэдэжэ абанхайбди.

Гахайн мяха ехээр абаха дүй дүршэлтэйшьебди, арга боломжошье бии. Эгээл тиимэһээ Хяагтын совхозой гахайшадай үүсхэлые һайшаагаад, тэдэнтэй мүрысэхэ — манай зорилго.

Мүнөө дээрээ 4—6 һаратай 584 поршоонхо аниаг ехэтэйгээр шахажа, толгой бүриинь шэгнүүрые дунда зэргээр сүүдхэдээ 500 граммһаа бага бэшээр нэмээлгээд, гүрэндэ худалдахаар хүдэлнэбди. Иигэжэ жэлэй дүүрэтэр 500 шахуу центнер гахайн мяха худалдагдаха. Энэ хадаа байгша ондо 1037 толгой гахай хамтадаа 600 центнерһээ бага бэшэ шэгнүүртэйгөөр тушааха уялгымнай дүүргэлтэнь боложсохо ушартай.

Гахайнуудаа хүйтэ нойтон тэжээлээр эдеэлүүлдэг заншалгүйбди. Илангаяа шахан таргалуулагдажа байһан гахайнууд буйлуулагдамал зүйлнүүдээр эдеэлүүлэгдэнэ. Гахайнуудые саг соонь ногоон ургамалаар хооллуулха шухала. Тиигэжэ зунай сагта гахайн бэедэ хэрэгтэй витамин үгтэнэ ха юм. Мүнөө зун фермэдээ дүтэхэнэ 25 гектар горох обёостой таряабди. 15 гектарта кукуруза, 5 гектарта хартаабха, 2 гектарта турнепс ургуулагдаа.

Мүн хойто жэл юу хэхэ байһанаа мүнөөшье эхилжэ түсэблэнэбди. 1964 ондо эхэ гахаймнай тоо 30, нэгэ түрүүлээд худалдагдаха гахайнуудай 90 толгойгоор олоншоруулагдаха.

Хэлэһэнээ нэгэ үгөөр тобшолходо, Хяагтын совхозой гахайшадай уряае хүндэтэйгөөр хүлеэн абаха зуураа, таанартай мүрысэхэ дүй дүршэлтэй, арга боломжотойбди гэжэ хэлэхэ хүсэл түрэнэ.

Хяагтын хүндэтэ гахайшад, мүрысөөл даа. Теэд хэмнай илагша ааб?

М. Ф. Фасхутдинов,
Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Погранична совхозой гахайшан.

Зураг дээрэ: гахайшан Халима Садреева поршоонхонуудые гороохой һолоомоор эдеэлүүлжэ байна.

М. Ф. ФАСХУТДИНОВ.

Ниитын зөөри үригшэдэй ама т...

(Захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн...)

Захиргаанай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска зүблөөн һаяхан болобо. Колхозникуудай, хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай зүгһөө үмсын ажахы үлүүсэ эрхилһэн баримтануудтай тэмсэлээ шангадхаха, ороохо болон тэжээл үрихэ ябадалые усадхан зайсуулха, ороохо таряа гамтайгаар гаргашалха асуудал зүблөөн дээрэ тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдээ. Эндэ республикын прокурор нүхэр **Цыденжапов,** финансын министр нүхэр **Ендонов,** ниитын гурим сахилгын министр нүхэр **Эрдынеев,** БурАССР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшэ нүхэр **Могнонов** гэгшэдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, республикын олохон колхоз, совхозуудта үмсын ажахы хэтэрүүгээр хүгжөөжэ, мал олоор баридаг, ороохо таряа хулгайлдаг, ниитын газар дээрэ үбһэ сабшадаг, тэрэ мүртөө хаанашье ёһоор хүдэлдэггүй баримтанууд газар газарта үзэгдэнэ.

Үйлэдбэримнай хото, хүдөөдэ хурдан түргэнөөр хүгжэнэ. Тиихэтэйнь хамта арадай ажана һуудал улам һайжарна. Саашадаашье имагтал ниитын баялиг арьбажуулһанай, ниитын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай ашаар лэ ажабайдалнай улам һайжарха, баяжаха байна бшуу.

Теэд энээниие хараа... даггүй, харин хубиин ... дашуурдаг, үмсэдөө... ехээр эблүүлхын ... шунадаг зарим хүнү... байна.

Зарим айлнууд үмс... аад толгой хүрэтэр эб... до мал барина. Энэ... тын ажахытай зүриш... тон таарахагүй барим... но.

Имэрхүү бари... илангаяа Мухар-Ш... Хориин, Кабанскын ай... та олон үзэгдэнэ, орс... ряа, үбһэ тэжээл хул... эмэтэ нюурнууд хар... ла дары хабаадуула... Мүнөө таряа хуряалг... илангаяа шанга хина... рэгтэй болоод байна.

Нүхэд **Полуэктов** (Ка... **Мазаев** (Хори), **Санда...** луута Нуур), **Олзоев** (... **Рубан** (Улаан-Үдэ) б... сад үгэ хэлэхэдээ, ол... римтануудые дурдаа... ажахы хэтэрүүлэ... ороохо таряа үрилтэд... даг хүнүүдтэй нютага... дууд, милициин зур... хүтэлбэрилхы хүдэл... шэд, олониитэ зон эри... хэ ёһотой гэжэ онсол... намжалбад.

Зүблөөнэй эсэстэ Бу... эй Министрнүүдэй Сове... рүүлэгшэ нүхэр **Ба...** үгэ хэлээ.

ЗҮҮН-СИБИРИИН СОВНАРХОЗДО

«ЛЕСОТЕХНИЧЕСКЭ БАГА АКАДЕМИ»

Зиминскэ леспромхозой түб тосхондо хоёр дабхар байшан элихэнээр харагдадаг. Энэмнай — лесотехническэ һургуулиин һуралсалай корпус гээшэ. Тус һургуули Зүүн Сибириин совнархозой ой модоной предприятинуудта хүдэлхэ механизаторнуудые бэлдэдэг. Һургуулиин байгуулагдаһанһаа хойшо 10 жэлэй ой мүнөө жэлдэ гүйсэхэнь.

Үнгэрһэн үе соо энэ һургуулиие 6000 гаран хүн дүүргэжэ, тракторист, шофёр, крановщик, тепловозой машинист, судна жолоодогшодой мэргэжэл олоод, Эрхүүгэй областиин, Яхадай, АССР-эй, Красноярска хизаарай леспромхозуудаар ажаллажа байнхай.

«Лесотехническэ бага академи» гэжэ тус һургуулиие модошод нэрлэдэг.

ҮШӨӨ НЭГЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

Нефть болбосоруулдаг Ангарай заводой барилгашад, хабсаргагшад бензин хоёрдохёо сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ һаядаа ашаглалгада һайн сэгнэлтэтэйгээр тушааба.

ХАНИНАРАЙ ЗАХИЛ — БОЛЗОРҺОО УРИД

В. В. Куйбышевай нэрэмжэтэ орденто заводойхид Агуусхэ Октябриин хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, арба һарынгаа түсэб октябриин 23 болотор дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 2200 тонно прокат гаргаха, хамта дээрээ 450 мянган түхэригэй продукци үгэхэ гэжэ шиидэбэ. Тэрэшэлэн Болгариин Арадай республикын, Индиин республикын захилнууд болзорһоо урид — ноябриин 7 болотор дүүргэгдэжэ эльгээгдэхэ юм.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 735 МЯНГАН ТҮХЭРИГТЭ

«Черемховоуголь» трестын Храмцовско 3-дахи уурхайн коллектив Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, уялгануудаа шэнэлбэ. Тиин тэдэнэр продукци үгэхэ жэлэйнгээ түсэб 106 процент дүүргэхэ, даабариһаа гадуур 735 мянган түхэригэй продукци гаргахань. Ноябриин 7 болотор 679 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө үлүүлэн үгөөд байха.

КОММУНИС АЖАЛААРАА ШАЛГАРНА

Эрхүүгэй слюдагай фабрикада 29 бригада, 575 ударнигууд халаанайнгаа даабари ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Энэ жэлэй үнгэрһэн 8 һарын туршада фабрикын ажалайнь бүтээсэ түсэбөөр харааалһанһаа 2,2 процентээр дээшэлбэ. Хэдэн арбаад хүдэлмэришэд, тэдэнэй тоодо Ф. А. Прокопенко, Н. Л. Акомочкина, Т. М. Гессен болон бусад жэлэйнгээ түсэб үни дүүргээд, 1964 оной түсэбөөр ажаллажа байна.

ТҮРҮҮШЫН ПРОДУКЦИ

Байгалай бетонно заводой барилга дээрэ Виктор Петрович Павловай хүтэлбэрилдэг дархашуулай комплексно бригада эрхим ажалаараа шалгарна. Мүнөө энэ завод түрүүшынгээ бетон үгэжэ эхилээ. Энээндэ дархашуулай ехэхэн хубита бии. Тэдэнэр ерэхэ жэлэй сентябрь һарын түсэбөөр ажаллана.

ШЭНЭ ХАРГЫН БАРИЛГА

Решоты — Богучаныи хоорондо түмэр харгы баригшад Октябриин 46 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахаяа бэлдэжэ байна. Август һарын түсэб болзорһоо урид дүүргэгдээ һэн. Барилгашадай үдэр коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болоһон 3-дахи колоннынхид мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябана. Тиихэдэ 1-дэхи барилга-хабсаралгын колонно Чунояр гэжэ шэнэ станци барижа байгаа юм. Тэндэнь столово, пекарни, 8,16 байратай гэрнүүд бодонхой.

17 ЖЭЛДЭ

Анатолий Александрович Остяков Нижнеудинскын депогой механическа цехтэ 17 жэл токарёор ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Ямаршье орёо нарин зүйл бүтээхэдээ нүхэр Остяков голодоhо гаргадаггүй. даабаряа 25—30 процентээр үлүүлдэг юм.

СУУТАЙ БОЛОНХОЙ

Байгалай целлюлозно заводой барилга дээрэхи механизаторнууд оролдосото ажалаараа сууда гаранхай. Һаяхан эндэ «СМК-7» маркын 5 шэнэ автоматическа кранууд абтаад ашаглагдажа эхилээ. Иимэ кранаар 7,5 тонно ашаа үргэжэ болоно.

«Восточно-Сибирская правда» газетэһээ.

ТҮРҮҮШЫН БУЛАД — КОНСТИТУЦИИН ҮДЭРТЭ

Петровско-Забайкальска металлургическа заводой барилгашад шэнэ мартеновскэ пеэшэнгэй барилга ноябриин 7 болотор дүүргэхэ уялга абаад, эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа байна.

Нүхэр Сутуринай х... рилдэг шулуушадай, ... новай хүтэлбэрилдэг ... шуулай бригаданууд ... бүриингөө даабари 1... цент хүрэтэр дүүргэ... пеэшэн декабриин 5... Конституциин үдэр ... шынгээ булад үгэхэ ...

ТУРШАЛГА, ШАЛ... ДҮҮРЭЭД...

Шэтын машина бү... заводой гаргадаг «Д... гэжэ компрессорнэ ... үйлэдбэриин олон ... гуудта хэрэглэгдэд... Гэбэшье дизельнэ ... рэлгэтэй энэ станци... ра соо, шахтануудта ... лахын аргагүй. Энэ... хараада абажа, ... конструкторнууд «Э... гэжэ шэнэ түхэлэй ко... сорнэ станци зо... Энээндэнь 75 килов... сэтэй электромотор ... доо. Станциин түр... шалгалта һайнаар ү... тэрэниие олоорнь б... болохо бэлэдхэл түл... даа ябажа байна.

ШЭНЭ ЗАВОД

«Главвостоксибст... Промышленна барил... равлениин коллектив ... рихада хэрэглэгдэдэг ... панельнүүдые бүтээх... дой барилга дүүргүү... на. Октябриин 1-һээ ... дой түхеэрэлгэнүүд ... дажа эхилхэ юм. Тус ... жэлдээ 1200 байрын ... дэй панельнүүдые г... хүсэтэй.

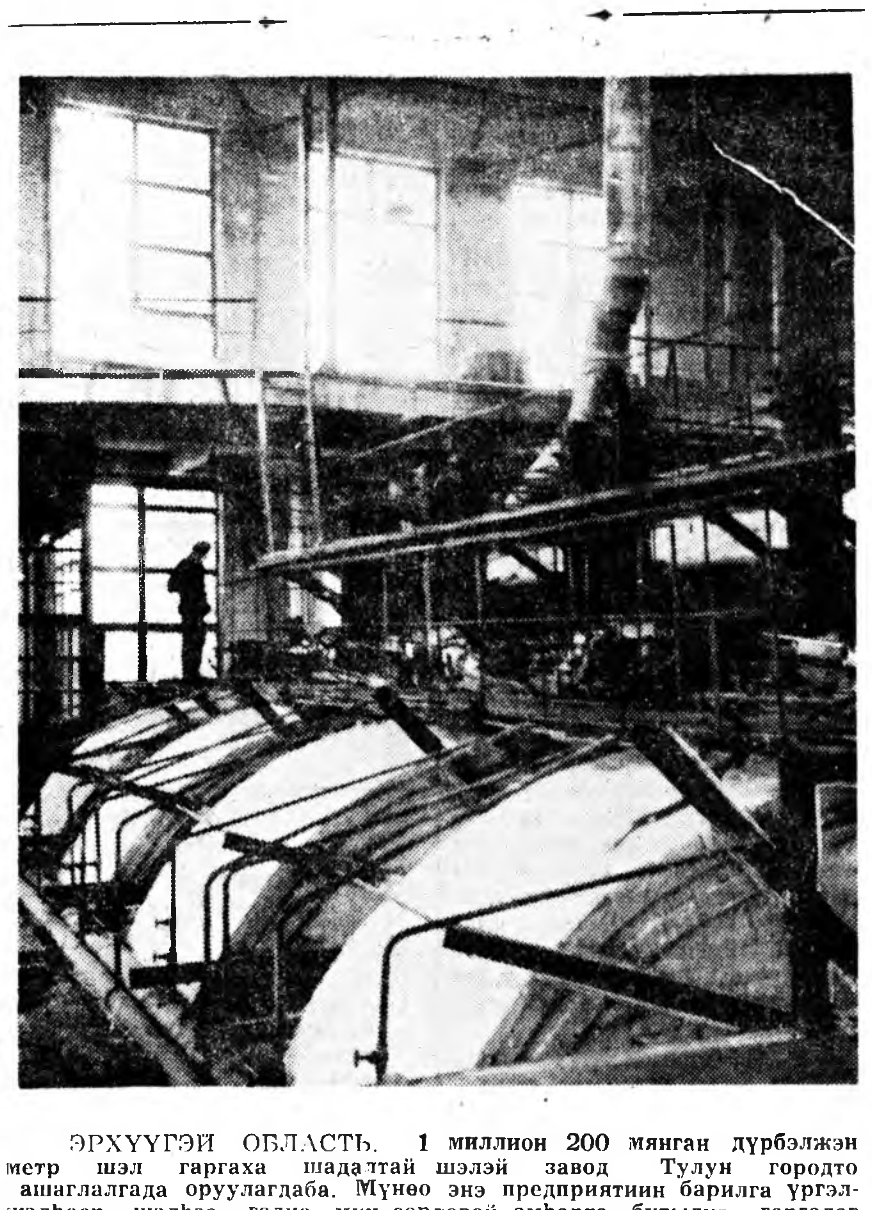
ХҮДӨӨГЭЙХИД... ҺОНИРХУУЛБ...

Борзиин түмэр за... соёлой байшангай а... гада районойнгоо ... совхозуудаар ябаһан... хан бусажа ерэбэ. ... «Красный Великан» ... хоздо, Карл Марксы... нинэй, XX партсъезд... рэмжэтэ колхозуудай ... полевой станууудаар ... холтой концертнүүды... руулаа. Агитбригад... шүүд — вагон-депог... сарь Ю. Любезных, ... тивно депогой хүд... шэн О. Балуев гэгш... рагшадай магтаалд... бэ.

ЭДЭБХИТЭЙГЭ... ХАБААДАЛСАН...

Копчерангын ком... хүдэлмэришэд урал... рижуулгын, ухаалан... гын хүдэлмэридэ эд... гээр хабаадалсана. ... эхинһээ хойшо 65 ... орожо, 45-ниинь үй... дэ нэбтэрүүлэгдээ. ... ашаар жэлдээ 35 мя... хэриг алмаха арга ...

«Забайкальский р... газ...

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТЬ. **1 миллион 200 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргаха шадалтай шэлэй завод Тулун городто ашаглалгада оруулагдаба. Мүнөө энэ предприятиин барилга үргэлжэлһөөр, шэлһээ гадна, мүн сортовой амһарта, бутылка гаргадаг болохо юм. Зураг дээрэ: Тулунай заводой шэл гаргадаг цех.**

ТАСС-ай фотохронико.

Эмхигүй ажал, эзэгүй үнеэд...

Намарай ольбон урда урдынхиһаа эртэхэн эхилээд, малшад үбэлэйнгөө байрануудые бэлдэхэ талаар бодолгото болоожо захалаа. Малай үбэлэй байрануудые заһабарилха асуудалда эртээнһээ һаналаа табижа байһан хүтэлбэрилэгшэдтэй ажахынуудта юумэнь түгэс бэлэн болонхой.

Гэхэтэй хамта Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Заганай колхозой Сулхариин фермынхид эртын хүйтэнэй эхилхэдэ «зунайнгаа хубсаһаар» байшоо. Энэ фермынхид августын хорёодоор үбэлэйнгөө байрада ороһон юм. Дутуу дунданиуудаа усадхаха сагай байгаашье һаань, анхарал табигдаагүйһөө болоожо, юуншье хэгдээгүй. Адууһа малайнь байранууд сэбэрлэгдээгүй, үнеэдээ һаадаг хорёо соонь үбдэгтэ хүрэмэ шабар. Мүн һү тушаажа абадаг байрадань элдэб бог шорой дүүрэн. Тиимэһээ һаагдаһан һүн соонь шорой шабаршье орошодог. Энэ фермэһээ ерэһэн һүн һайн сэбэрлэгдээгүй, шорой шабартай байна гэжэ Мухар-Шэбэрэй тоһоной заводойхид нэгэнтэ бэшэ дуулгаһаншье байха. Теэд фермые даагша Трофимов энэ хэрэгтэ анхарал юрэдөө хандуулнагүй. Ажал хүдэлмэреэ һайжаруулха, үбэлжэлгэдэ бэлдэхын орондо хэдэн үдэрөөр архиин халуунтай болошодог юм. Сентябриин 1-һээ 7 болотор тэрэ юушье хээгүй. Ажал хүдэлмэреэ муудуулһанай түлөө харюусаха сагай тулажа ерэхэдэ, фермые даагшын тушаалһаа гаргыт гэһэн мэдүүлгэ колхозой правлениидэ үгэжэрхёод, һанаа амар һууна.

Намар болоходо бэлшээриин ногоон хагдаржа, шэмэ багатай болодогынь бултанда мэдээжэ. Тиимэһээ һү һаалгаяа доошолуулхагүйн тула үнеэдтэ шэмэтэ тэжээл эдюулхэ шухала. Теэд тиимэ ажал хэгдээгүй.

Фермын дэргэдэхи поли дээрэ турнепсын муу бэшэ ургаса гараа. Тэрэнние үнеэдтэ эдюулээ һаа, ямар һайн байгааб? Теэд турнепс хэршэхэ машинань эбдэрһэн байшоо. Тэрэнээ түргэн заһабарилхын орондо, хэрэгынь болюулжа хаяа. Юундэб гэхэдэ, тиимэ машина юрэдөөшье мэдэхэгүй хүн «заһабарилһан» байгаа.

Колхозой правлени һаамхай үнеэдтэ концентрированнэ тэжээл үгэһэн юм. Теэд фермые даагшын тэрэниие складһаа сагтань абадаггүйһөө боложо, заримдаа үнеэдтэ тиимэ хоол үгтэнэгүй. Оньһон аргаар һаагдадаг 130 үнеэдтэ таряа талханай зүйл сентябриин 10-да орой үгтөөгүй. Тиимэһээ үглөөдэрынь тэдэ үнеэдһээ абтадаг һүн гурбанай нэгэ хубиин зэргээр хороһон байна. Фермые даагша Трофимовай ажалдаа халирхайгаар хандаһанһаа боложо, энэ колхоз нэгэ үдэр соо тиимэ ехэ һүеэ абажа шадаагүй.

Энэ фермэдэ 430 гаран үнеэд бии юм. Хэрбээ 10 хоног соо үнеэн бүриин гансахан литр һүн багаар һаагдаа һаа, фермэ 4 центнер һү багые үгэхэ болоно. Һүүлэй үдэрнүүдтэ энэ фермэ һү һаалгаяа эрид доошолуулаа. Хараад үзыт, августын 30-да 20 центнер һү һааһан байгаад, сентябриин 10-да 14 центнертэ хүргөөгүй. Гадна зунай бэлшээридэ байхадаа үдэр бүри 27 центнер хүрэтэр һү абадаг байһан юм. Тэрэ үедэ үнеэд һайнаар бэлшээгдэдэг, тэдэндэ нэмэлтэ ногоон тэжээл үгтэдэг байгаа. Намар болоходо тиимэ ажал биратайгаар эмхидхэгдэхэеэ болишоо.

Фермын үнеэдэй харууһанай муудажа, һү абалгын иимэ ехээр доошолжо байхада, эндэхи партийна бүлэг дары хэмжээ абаха зэргэтэй һэн гэжэ һанагдамаар. 5 коммунистһаа бүридэһэн фермын партийна бүлэг нэгэшье суглаа зарлажа, энэ асуудал зүбшэн хэлсээгүй. Колхозой правлени, партийна организациин хүтэлбэрилэгшэд фермын партгрупнада найдаад, бүхы анхаралаа ургаса хуряалгын хүдэлмэридэ табижархиһан байна.

Фермын һаалишадай ажаһуудалай, сүлөө сагтаа амарха асуудалнууд гүйсэд һайнаар шиидхэгдээгүй. Эндэ 35 хүн хүдэлдэг юм. Теэд байрадань орой тансахгүй пеэшэн бии. Тиимэһээ һаалишад эдеэ хоолоо бэлдэхын тула тэрэ пеэшэн тойрожо, хэды сагаа барана гээшэб? Заримдаа һүниин тэн болотор байдаг. Һаалишад фермэ дээрэ хоол бэлдэдэг тусхай хүниие олохо асуудалаар колхозой правленидэшье хандаһан байха. Яахадаа энэ асуудал шиидхэгдэнэгүй гээшэб?

Эндэнь һаалишад дутаалдана. Мүнөө 19 үнеэн өөрын «эзэгүй» байһаар. Тиимэһээ хэды шэнээн һүн хосоржо байна гээшэб?

Хэрбээ залуушуулай дунда хүмүүжүүлхы хүдэлмэри һайжаруулжа, тэдэнэй соёл сурталай эрилтэнүүдые һайнаар хангаа һаа, һаалишанаар хүдэлхэ хүбүүд, басагад олдохол байгаа. Клубайнь пеэшэн эбдэршоод, тэндэ ямаршье хүдэлмэри хэгдэнэгүй, радио хүдэлнэгүй. Фермэ дээрэ газетэ, шатар, домино гэхэ мэтэ үгы. Үбэлэй байрада ороһонһоонь хойшо нэгэшье лекци, хөөрэлдөөн үнгэргэгдөөгүй.

Колхозой партийна организаци ургаса хуряалгын һүүлээр фермын ажал хүдэлмэри һайжаруулхабди гээд, һанаа амар һууна.

Һаалишадай ажаһуудалай, амаралтын асуудалнуудта саг үргэлжын анхарал табигдадаг байгаа һаань, һү һаалга доошолхогүй һэн.

В. Орлов,
манай тусхай корр.

Сүүдхын пүүд һүн

Бэшүүрэй совхозой 2-дохи отделениин Хонхолын фермэ ажахы дотороо һү һаалгаар гээгдэжэ ябадаг байгаа. Тиимэһээ отделениин хүтэлбэрилэгшэд энэ фермын хүдэлмэриие хаража үзөөд, тааараха хэмжээнүүдые абаһан юм. Һаалишанаар хүдэлхөөр урдадаа мал ажалда хүдэлжэ, дүршэлтэй болоһон колхозникууд, мүн партиин гэшүүд эльгээгдэһэн байха. Фермын үнеэдэй харууһалга, эдеэлүүлгэ һайжаруулагдаа.

Тиимэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин ябуулагдаһанай ашаар фермэдэ һү һаалга һүүлэй үедэ нилээд дээшэлжэ, августын 3-дахи арбан хоногой дүнгөөр тус фермэ совхоз соогоо хоёрдохи һуурида гараба.

Фермын түрүү һаалишан Зыбилма Цыденжапова арбан хоног соо үнеэн бүриһөө 115 литр һү һаажа, совхозойнгоо һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тиихэдээ сүүдхэдэ үнеэнһээ пүүд һү абаһан жэшээтэй болоно. Ажалдаа һайн амжалта туйлаһанайнгаа түлөө нүхэр Цыденжапова дамжуулгын вымпел болон үнэтэ бэлэгтэ хүртэбэ. Мүн һаалишад Д. Шойдокова, Ц. Санжиева, Д. Содномова, Е. Пильцогаева гэгшэдэй ажалай дүнгүүд һайн гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Хонхолын фермын һаалишад ажалайнгаа эршые һуладуулангүй хүдэлжэ, абаһан социалис уялгаяа дүүргэхын түлөө оролдоно.

Д. Тогошиев,
хүдөө бэшэгшэ.
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной сентябриин 22.

[...]ЖАН ЗОХЁОЛОЙ ХУУДАҺАН

[Х]ори нютаг хонгёо шүлэгшэдөөр олон даа!

[...]рин аймагай хонгор дэлюун [...]удаар ябахадаа, хүн зо[...] хүхюу зугаашье, хүгжэм [...], шүлэг зохёолдо дуратайе [...]гүй мэдэхэ байхат. Харьялан [...]н Үдэ мүрэн, Худан, Үль[...], Анаа, Хэжэнгэ голнуудай [...]н долгид дууша буряад зо[...]ранай дуhалаар салгидана [...]а, алдуу болохогүй.

[Хо]ри нютагта хонгёо хоолой[...] шүлэгшэд, уран зохёолшод [...] юм. Буряадай мэдээжэ [...] зохёолшод Бато База[...] Цокто Номтоев, залуу [...]гшэд Ким Цыденов, Цырен[...] Дондогой, Бато Цырендэ[...], Цырен Рыгзенов, Марху [...]ов, Чимит Дарибазарон, Гэлэгма Бадмаева гэгшэд Хори нютагта ажалладаг. Мүн поэзиин, прозыншье талаар булад гуурhанай түрүүшын туршалгануудые хэдэг эхилэн бэшэгшэдые тоолохо болоо hаа, баhал олон байха. Тэдэнэр өөhэдынгөө түрүүшын шүлэг, рассказ, зүжэгүүдые «Шэнэ Үдэ» гэдэг аймагайнгаа газетын редакцида эльгээдэг байна.

Эхилэн бэшэгшэдэй шадабари мэргэжэл дээшэлүүлхын тула ахамад поэдүүд, залуу уран зохёолшодшье тэдээндэ тусхай туhаламжа үзүүлдэг юм. «Шэнэ Үдэ» газетэдэ үе үе болоод лэ уран зохёолой хуудаhанууд толилогдодог.

Хонгёо хоолойто шүлэгшэд, зохёолшо—Хори нютагай уран зохёолшодой уян сэдьхэлэй уянга дамжаhан шүлэг, дуунайнь аялга улам шангаар шэнхинэн, уужам Буряад дайдаараа ниидэг лэ!

Мүнөө Дээдэ-Хэжэнгын сомондо ажаhуудаг, эхилэн бэшэгшэ Михаил Батоинай хоёр заахан ёгто шогые «Шэнэ Үдэ» газетэhээ абажа, уншагшадтаа дурадханабди.

ЁГТО ШОГ 1. Хөөрэлдөөн

Нэгэтэ Бурхан Шүдхэр хоёр уулзашаба ха.

— ҺҮүе! Бурхан гурба эрдэни!—гээд Шүдхэр сошобо. — Та амиды гээшэ гүт?

— Шүдхэр абаха hэн гү? — гэжэ Бурхан харюусаба.

— Харин ши, ороолон даhаа, амидыбши?

— Бурханай хайраар... . Зай, хэр байгдана гээшэб?

— Урданай юумэ юун байха hэм даа,—гээд Бурхан наманшалба.—Амар заян үзэгдэхээ болигдоод лэ байна. Эдэ хүнүүд тэнгэридэмнайшье амгалан hуулганагүй...

— Бурхаа-н даа! Иимэ саг болохо гэжэ хэн шүдхэр мэдэбэ,—гээд Шүдхэр hүүлээ хабшаба.—Бурхан зайлуул даа...

— Үхэдэл шүдхэртөө тонило! Шамайе зайлуулхаhаа наана өөрөө орохо газараа олоногүйб,—гээд Бурхан сухалдаба.

— Нээрээл тиимэ, бурхан хараг,—гээд Шүдхэр hанаа алдаба.

2. Жэмэс

— Яаhан гоё жэмэс бэ?—гээд нюдэд эрбэгэшэлдэбэ.

— Гоёороньшье яахамнайб, үнэр hайтайл hаань,—гээд Хамар hарналзаба.

— Үнэршье үнэр даа, амтатайл hаань,—гээд Аманай ангалзахада, Шэхэнүүд дэрбэгэшэлдэн:

— Хоёр шэхэнhээ хойшо гарабал, хоол ааб даа,—гэбэ.

М. Батоин.

НОМОЙ ШҮҮМЖЭЛЭЛ

„Сэбэр басагад“

[...]н зохёолшо Шираб-Сэн[...] [Бад]луевай «Сэбэр басагад» [...] сэнхир гадартай ном hая[...] [у]ншагшадай гарта оробо. [...] «Арюун сэдьхэл» «Уhа[...]рьюулгэ» гэжэ хоёр по[...]оо бүридэнхэй. Эдэ хоёр [...]иин түрүүшынхинь онсо [...]холтой гэжэ hанаhанhаа [...] үгэ хэлэхэ хүсэлтэйб.

[Б]уряад арад арюун hайхан [...]лтэй, абари заңтай хү[...] «hайн хүнэй үри, hүтэй [...] унаган» гэлсэдэг ааб [...] Тиимэ хүнүүдые Ш.-С. [Бадл]уев энэ повесть соогоо уян [...]өөр, сэдьхэл зүрхэ хүдэл[...]р, эльгэ нимгэнтэй хүнэй [...]ар харуулна! Уншахадаал [...]кот...

[Сэ]дэлмаа. Арюун сэдьхэлтэй [...]маа—зохёолой гол ге[...] юм. Нимын Сэдэлмаа ха[...] шарайгаараашье, hанаха [...]лээрээшье юрын буряад [...]нүүдhээ юугээршье ил[...] шэнги. Теэд «ондоо» (Дамдинай) хуби заяан[...] [...]шуудалта сагай ťохёолдо[...] гараа hарбайха, ажабай[...]нгаа урасхалда эрид шии[...] абаха хүсэ ехэтэй эхэ[...] гэжэ харуулагдана.

[...]ар тиимэhээ зохёолой [...]ээ тобшо «аяншалга» [...]и.

[По]вестиин үйлын хүгжэлтые [...]най образ түргэдхэнэ. [...]н Эсэгэ ороноо хамгаал[...] Агууехэ дайнай hүүлээр [...]эн нютагаа бусажа, ам[...]й харуулшан Баадайн од[...]хин Дариимататай хани нү[...]лон нэгэдэнэ. Гурбан [...]дтэй боложо, захагүй [...]тай ажабайдал зохёожо [...]рнь, Дариимань хүндэ үб[...] нэрбэгдэн, наhа бараша[...]жэлээ алдаhан ангир шу[...]ли, Дамдин тиимэ гэшэгүй [...]анда дайрагдажа, элдэб бодолдо эзэлэгдэнэ. [...]хэлээ хэлтыhэн эсэгэ үхи[...]ээ харууhалhаар бүри уй[...]на. Тиимэhээ ажал хүдэл[...] дээрэ нүхэдөөрөө ябажа, [...]р гашуудалаа тарааха гэ[...]шидэнэ. Хэнтэй үхибүүдээ [...]тойб?

[Ү]рэдөөл нэгэ эхэнэр хэрэг[...] гэhэн юрэнхы бодол түрэ[...] үхибүүдээ hахюулха эхэ[...] [...]е правлениhээ эрихээ ошо[...]ом. Колхозой түрүүлэгшэ [Бальж]ан Гармаевич Нимын [Сэдэ]лмаа таатай гэжэ зүбшэхэ[...] душэ хүрэтэрөө хадамда [...]гүй эхэнэртэ Дамдин ду[...] дурагүй ошожо, гэртээ [...]на. Сэдэлмаа «Шалахамда хара хүдэлмэриhөө [...]р байха» гэжэ түрүүлэгшэдэ түрүүшээр арсабашье: «Туршаhууб даа, ядалдаа hаа...» гээд, уншэрhэн дүрбэнэй гэртэ ошоно.

Дамдин Сэдэлмаада хэды дурагүйшье hаа, гадаада түхэл шарайгаараа муухай (шэрүүн «хүйтэн» нюдэдыень харахадаа айха, гэжэ hанаhаншье hаа, үхибүүдээ hара тухай hахюулхаар гэртээ абаашана.

Байн байн Дамдинай үхибүүд Сэдэлмаада дадашана, мүн Дамдин Сэдэлмаа хоёрой хоорондо «дээрэhээнь уhа адхаагүй hаа, дүлэтэй болохо ошон» бии болонтоно. Далан задархай гэр доторхииень Сэдэлмаа үдэр бүри үнгэлнэ, hэргээнэ. Сэдэлмаа Дамдин хоёрой хамтаралгада Дамдинай хадам эсэгэ Баадай «хатуу» үгэнүүдээ хэлэжэ, ажабайдалайнь саашанхи ябасые тэгшэлэлсэнэ. Баадай үбгэн:

«Энэ Сэдэлмаа гээшэш зүдэг зузаан сэдьхэлтэй эхэнэр. Хадаг шэнги hиимэгэр эхэнэр шамда хэрэггүй»,—гэжэ ойлгуулна.

Сэдэлмаада эхэ хүнэй уян сэдьхэлшье, шэнэ үеын хүнүүдэй сэбэр hэшхэлшье бии.

Хүниие хайрлаха сэдьхэлтэй, хүн нүхэрэйнгөө түлөө хамаг бэеэ зорюулха хүсэлтэй, шанга хатуу алхам хэхэ зүрхэтэй, зоригтой эхэнэр гэжэ Сэдэлмаае ойлгонобди. Үбгэржэ ябаhан, гурбан hамга хаяhан Ильяда гарашаха аад, Дамдинда, тэрэнэй үхибүүдтэ эрьешэhэн, дадашаhан байжа, тэдэнтэйгээ хамтарна. Ильягай «Намайе хээрэ бү хаяыш!» гэжэ уйлганахада, Сэдэлмаа:

«Үхэлөөрөө хэниеш айлгахагүйш. Үхыш! Би гансал hэшхэлhээ айдагби. Хүнэй hэшхэлhээ!» гэжэ эрид харюусана.

Сэдэлмаа—даруу, үлүү үгэдэ дурагүй эхэнэр.

Ш-С. Бадлуев Сэдэлмаагай образоор мүнөө үеын арюухан сэдьхэлтэй буряад басагадай түхэл шарайе, hэшхэл, зосоохиие, hайн hайхан абари зангые, ажал хэрэгые харуулжа шадаа.

Сэдэлмаагай образой хажуугаар үнэн сэхэ hанаатай, ябадалтай, хара, сагааниие илгаруулха хүнүүдэй—модошо дархан Дамдинай, колхозой түрүүлэгшэ, коммунис Бальжан Гармаевичай, харуулшан Баадайн образуудые харуулаа. Эдэнэй дундаhаа илангаяа «түмэр» Баадай гэжэ алдаршаhан үбгэнэй шэнжэ шанарынь тусгаар илгаран, уншагшын hанаае эзэлнэ.

Тобшолходо, Сэдэлмаагай хуби заяан Дамдинайхитай холбогдожо, зол жаргалаар ошотожо эхилнэ.

Энэ повестёороо уран зохёолшо орёо оньhон, ута замтан гэр бүлын ажабайдалые тон зүбөөр, этигэмээр, зүрхэ хүдэлгэмөөр харуулаа. Тус ном Ш-С. Бадлуевай ехэхэн амжалта гэжэ хэлэхэ шухала.

Г. Токтохоев.

Шэнэ шүлэгүүдhээ

Далайтай хахасалга

Далай!
Би шамтаяа хахасахаяа
урдаш ерээб.
Буряад хүнэн еhоор
Бодон доhиноб доро...
Юундэ шимни теэд
Сэдьхэлдэм долгидоо
гунигханаар ээрээд,
Гүйлгэшэнэш зүhөөрөө
Басаганай хонгор зүрхэндэл
хэлбэлзэнэ долгиниш
сэгээхэн долгиёо шобторон
Бишни тала руугаа мордожо ошоходом,
нара даган.

Буряад орон
Уутан дурыем ши хүлисэн
уураа торго...
Мэдэ, сэсэн далаймни,
Хүлеэнэл үниинэй таладаа
ардагни.

Хүгшэн эжымни,
Хонгор гансам,
гэрэлтэ огторгоймни...
Дураяа шамда дууhан гэхээр
альгандаа абажа барьяад,
Тэгшэ зүрхэеэ долгин дээрэш
Табижархиhыем мэдэнэш.
Юундэ теэд дахинаа.
доохонуур үгэ хүүрэе бараад.

Шамарлаhан дүүхэйдэл,
Шэжэм долгиёо нам тээшэ шэдэнэш?!
Тэгшэ зүрхэеэ долгин дээрэш
Табижархиhыем мэдэнэш...
Ћананаш...
Ћарата hүни шинии эрьедэ
тиихэдэ буугааб.
Дошхон талынгаа мориной нюрган дээрэhээ
Долгиниеш эмээллэхээр ерээ бэлэйб.
Шимни мориш шэнгил
Шүмылгэжэрхёод хушуугаа
Угтаа бэлэйш.
Юу хэлэхэб,
Хүндэ hэн даа, шинии булюу абари.

Хаюулаа hэм долгин-хүлэгhөөш
олон удаа...
Теэдшье шинии долгин,
Талымни моридой дэлhэн шэнгеэр,
аялга hабарин
Танигдаагүй гүн руугаа дуудаа...
Теэд би сухаряагүйб.
Гарни нүхэрэйм гар соо дулаан.
Нюдэдии-нюдэн соонь,
Нюргандам—нюрганууд.
Шинии гүн соо
Шэдитэ нюусыеш уудалан,
Шарайhааш hарганам,
Шэрүүхэн абаряарш hонирхоноб.
Далайм уудамhаа толгой эрьеhэн сахалниууд,
Дахана хад,
Даханал хадаа бидэнээ, hанаандаа.
Гүйлгэ долгиёо.
Гүн сэсэн далай!
Гүйдэлдэ hурамгай долгиниhоош байха
Гүйдэлэй морние унаа hэм.
Шуургантайш тулалдааб.

...Шуухирhан далай диилэжэ ядахадаа
аалидаа...
Иигэжэ эхилээ hэн
бидэ хоёрой хэтын нүхэсэл
Ирагуу зосоохи,
амар заяагүй зангаа
намдаа заяагааш.
Гэртээ, Буряад хурмасхан ороноо
бусахаар,
Гэнэн хонгор энэ hүни
дэргэдэш зогсоходоо би.

Буряад сэдьхэлээрээ шамдаа сагаам...

Баярта нюдэм уhатаа,
Буянта сэдьхэлни доhолоо.
Дахин шамдаа,
Далаймни шамдаа
бусахаб аргагүй дахинаа...

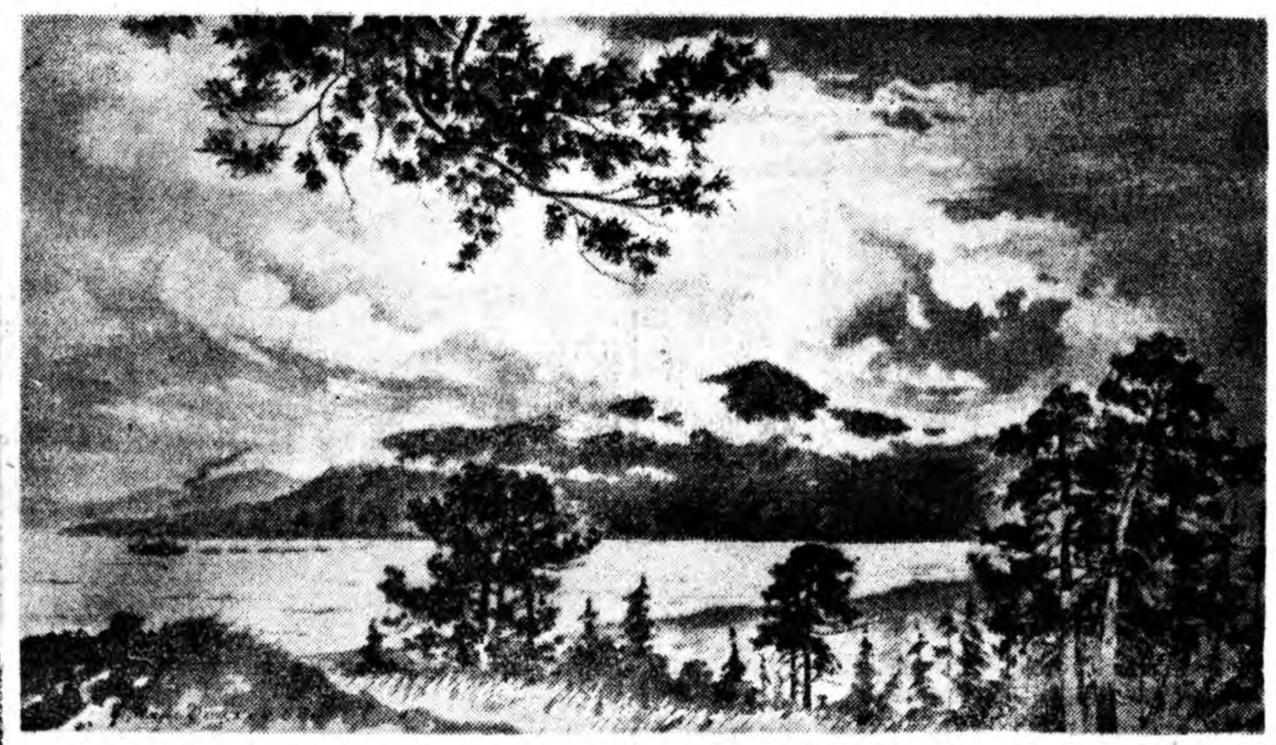
Бэе бэеэ ойлголсожо хахасаhан
Бидэнэй hанаан сэбэр!
Долгин шэмээгүйхэнөөр намаяа
хойноhоом дагана...

Баяртай!
Буряад эрын гунигтай шарай, хара.
Бун дагаита далаймни,
Баяртай.
Шамайгаа би жаахашье мартахагүйб.

Харин лэ,
Шил намайгаа, нүхэр, бү марта!...

Барас ХАЛЗАНОВ.

• Бэлигтэй зурааша •

«П. Яхновецкиин фото...», П. Яхновецкиин зураг» гэhэн тэмдэглэлтэй фото, зурагууд республикымнай газетэнүүдэй, «Байгал» журналай хуудаhануудта гаража байдаг.

Мүнөө уншагшадайнгаа анхаралда П. Яхновецкиин hаяхан зуража дүүргэhэн хоёр зураг дурадхахамнай.

ТААЖА ТУРШАГТЫ: *Баргажанай таабари*

Дүрбэн аха дүү нэгэ малгайтай. (Стол).

Барбагайн шэнээн байжа байха юумые, харанаб. (Шэбхэ).

Хүүрхүүши басагад хүзүү сагаан. (Туун).

Абазайн басагад алаг булаг. (Туун).

Улаан залаа залаалжа, бөө боложо ядабаб, оолёор сабшажа уран боложо ядабаб. (Тибhэ малтаха).

Хоёрынь хэбтэнэ, хоёрынь байна, нэгэниинь ябана. (Үүдэн).

Хада дээрэ хамниган бөөлөө. (Шандаган).

Аса, аса дээрэ торхо, торхо дээрэ мүндэрүүхэй, мүндэрүүхэй дээрэ шэрэнги. (Хүнэй хүл, гүзээн, толгой, үhэн).

Мүльhэн дээрэ мүнгэн аяга. (Ћара).

Ута хүн орон дээгүүр алхаба. Тэнгэриин зүйдэл).

Амагүй аад дуутай, алдаргүй аад нэрэтэй. (Хадын нуурай).

Ерэhэн айлшаниинь шүдэгүй. (Нарай үхибүүн).

Аяга соо алаг булаг. (Нюдэн).

(С. Балдаевай шэнэ суглуулбариhаа).

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ: Шэнэ рассказ

Бишыхан Володиин эгээл hонин нааданхай

[...]К Дансаранович Намсараев [...]эмнай аргагүйл hонин, ехэл [...]дам эрэ гээшэл даа. Мэ[...]ээншье гээ hаа—мэхэтэй [...] тэнэг мунинха гээшье hаа [...] мунинха хүн байжа байха. [...] тэбхэр зуун хүнhөө Радна [Данс]аранович тухайда онсо hана[...] нэгэ hураад үзөөрэйгты [...]уун хүнэй табиниин тэрэ[...] «ехэ hайн хүн гээшэ»—гэ[...]аад, нүгөөдэ табиниинь [...]ан хүн юумэл даа»—гэжэ [...]оогоор хэлэхэл байха. [...]hээ Радна Дансаранови[...]ар хэмэрыеньшье мэдэхэ[...] hайтайшье, муутайшье, сэ[...] тэнэгтэйшье, дундуур [...] хүн юумэ ха даа гэжэл [...] тэрээн тухай бодол түрэхэ [...].

[...] нэгэ хөөрөөнэй боложо [...]ь hаяхан би дууhаhан [...].

[...]уур инаг гэргэниинь ку[...] ошоhон аад, Загаhанай [...] ахалагша инспекторэй ор[...] Радна Намсараев мүнөө [...] хоёр үхибүүдээрээ байдаг. [...]ь хэлэхэдэ, ехэнхидээ хоёр [...]инь хоюулан гэртээ суур[...] байдаг.

[...] Намсараевай Володя хү[...]инь тэбхэр гурбатай. Таня [...]иинь хоёртой болонхой. [...]бүүд лэ хадаа үхибүүд ха [да]а!

[Радн]а Дансаранович ехэ эртэл[...]оод, бүхэли хоёр нугаhа [...]о гаратар хуухалжа угаа[...]лтан шарахан болотор хю[...] [...]аитан томо тогоондо хэжэ, [...] hаа амтатай, лапшатай [...] гаргаба. Өөрөө шүлэлбэ. [...] үхибүүдээ унтариhаань бод[...] [...]эдэлүүлбэ.

[...]аадаад лэ таанар хоюулан [...] байжа байгты.

— Зай, гү?

— Зай...

— [Б]эрхэнүүд гүт?

— [Б]эрхэнүүд!

— Зүб лэ даа, зүб... Минии [...]а хэнhээшье бэрхэнүүд! [...]амагта ошожо, хуурайлhан [...]өө асархамни... Таанарта [...] Тус рассказ зарим тэды ха[...] толилогдобо.

нэрhэн нюдэтэй, дэрhэн хүлтэй шабгансые амидыгаар бараад асаржа үгэхэб... Үни болонгүй, хахад үдэр багта ерэхэб.

Радна Дансаранович үбдэгтөө халааhатай, hудалтай боро үмдэ, арбаад жэлэй үмдэгдөөгүй тохоногоо ударшаhан хара хүхэ хүүртиг угалба. Үбдэгhөө бүришье дээрэ гарама ута түриитэй, уhа намагтай газарта ревматизмтай хүнэй үмдэхэдэ заяагүй зохид резинова сабхияа үмдэбэ. Хоёр хооhон мэшээг таhамаг бүhөөр холбожо уяба. Гэб гэнтэ аадарлаа hаань, хэрэгтэй болохо гэжэ пэтэн хара шүхэр абалсаба.

— Эдеэлээ хадаа hөөргөө унтахадатнай болохо... Унтахагүй hаа —наадагты... Иимэ олон куклын абгайнь аад, юунhээ айха юм! Ши, Володя, автоколонно хэжэ наада! Жаргалай орон, диваажан бэшэ гү?—гэжэ эсэгэнь дуугарна.

Радна чердак дээрээ гүйжэ гараад, hамганайнгаа тэжээhэн гулабхаануудта уhа, ороохо үгөөд, ниидэжэ гараха үүдыень хаб яб хааба—айлай үхибүүд орохо. Шахамал гахайгаа хааха газараа оложо ядаад, гэр дороо хаажархиба—холо ойгуур гүйхэ, үгы боложо болохо. Гуша юhэн тахяагаа бултыень хэрэлсы дороо хааба—ондоо айлнуудай сарай доогуур үндэгэлхэ ха юм!

Тиигээд лэ хооhон хоёр мэшээгээ, пэтэн хара шүхэрөө баринхай Радна Дансаранович хоёр хүүгэдэйнгээ улайха зулайе «шоб» гэтэр таалаад, газаашаа гараба.

Манай хүбхэншэ хүйхэр сагаа ходо ходо хараhаар үргэн ута hууринай тэг дунда автобусой тогтодог газар тээшэ ядайса алхална. Хорёод минута болоод, хуушан хүхэ автобусто hуухадаа, арбаад жэлдэ харалсаагүй багынгаа нүхэр Батуев Доржотой уулзашаба.

— Үү! Ши хаанаhаабши?!

Хоёр хүнэй уулзаад хэлсэдэг али олон шашаг үгөөр яахамнайб. Хоюулан Хүтэлэй поселок ошожо ябаhан байшабад. Нэгэниинь хүбхэншэн, нүгөөдэнь—айлшан.

Тэбхэр час хахад болоод байхада, хүбхэншэниинь айлшанаар айлшан болошонхой Хүтэлэй тосхоной хүгшөөдэйдэ амаа халатараа хүндэлүүлэнхэй, бэеэ hайрхана:

— Нүхэр... Ши манайда айлшалхаш... Мүнөө айлшалхаш. Бишни ехэ hайн hуунаб... Иимэ үбдэгтөө халааhатай, тохоног соорхой пиджак үмдэнхэй hуухадамни, ахирхан ябана гэжэ бү hана... Намдашни долоон костюм байха... Ћамгамни арба hайса гаран ганса гоёлой платитай байха... Би хүбхэндэ ошохол гэжэ иимэ ута түриитэй резинэ гуталтай гарааб... Хоёр мэшээг ехэл hайн, тэмээнэй ноohондол унжагар гоё, нэгэдэхи сортын намагай хүбхэн ехэ хэрэгтэй болоо... Өөрөө шэлэжэ бага сага hэбэрээхэеэ, өөрөө хатаажа абаашахаяа зорюута ерээб... Намдашни хари гүрэндэ, үни хада аяар холо хэгдэhэн хуушанай хоёр амата буу гэртэмни үлгөөтэй байдаг. Ангуушад худалда гэжэ ябуулдаггүй.. Ехэл үнэтэй үгэдэг даа... Буу мэдэдэг хүнүүд шэншэлжэ, hайхашаажа, хайран сагаа барадаг юм даа... Үшөө шэнын баhал hайнууд буу байха юм. Нэгэ буугаа абаад ерэхэ юумые алдабаб... Хоюулан агнахашье, амархашье ёhотойбди. Үшөө тиигээд гэртэмни шэб шэнэхэн пианино байха... Ћамгамни ганса нэгэ тоншожо, хурганай шалаа гаргагша... Бишни бузар булай ехэ гэртэйб... Гэрни дүрбэн таhалгатай... Кухни столово хоёрые тоолоолсоо hаа, зургаан таhалга болоно гээшэ ааб даа... Бишни бузар булай тарган гахайтайб... Тэрэнээ мүнөө гэр дороо хаажархёод гараа hэм. Хэрэлсы доромни гуша юhэн тахяа үдэр бүри обоо онги үндэгэ түрэжэл байдаг. Үнеэтэй байhан аад, hаяхан худалдаад, мүнгэеэ гэртээ хадагаланхайб... Агнажа ошоод асарhан хоёр нугаhаяа хоюулайень тогоондо бусалгажа, ехэ амтатай лапша шанажархёод ерээб:..

— Хэды үхибүүдтэйбта?..' Үхибүүдтнай хэдыдэхи класстаб?—гэжэ Доржо айлшанай түрэлэй хүгшэн асууба.

— Үхибүүдни, Володя Таня хоёрни жааханууд... hургуулида ябаха үды юмдөө...

— Хэдытэйнүүд бэ?

— Володимни гурбатай... Танимни хоёртой...

— Мүнөө гэртээ хэнтэеэ байдаг юм!

— Өөhэдөөрэн даа...

— Хаагаад ябанаб гэжэ гү?

— Хоюулан байхадаа хэнhээшье дээрэ юм... Ухаатай сэсэн үхибүүд ха юм даа... Хүнэй орхиhые эдеэд, уугаад наадахадажал hууха...

Радна Дансаранович яаралаар шанагдаhан, хэм гадна тарган мяханhаа отолоод, амтархан эдинэ. Үхибүүдээ магтана...

— Хоёр үхибүүдэймни hанаамгай сэсэн гээшэ яаха аргагүй юм... Хүбүүмни яаха аргагүйгөөр намаяа, басагамни эхээ hажааhан лэ хэбэртэйгшэ...

Радна Дансаранович ехэл омог баяртайгаар обхо обхо энеэнэ.

...Эгээл энээхэн үедэ, энэл час, минута, секундын хирэдэ, эсэгээ яаха аргагүйгөөр hажааhан Володя хүбүүниинь стол дээрэ хэбтэжэ байhан нэгэ hөөл зохидхон нааданхай обёоржорхибо.

Тиимэ нааданхай хараhандаа баясажа, эльгэ хатан энеэхэдэнэ. Хараhан тэрэ нааданхайнь—коробкотой шүдаруул байшаба.

Володя коробко дүүрэн шүдаруул абаад, hөөл нариихан модотой нэгыень гаргаба. Эгээ энэ үедэ эсэгынгээ бүри hаяхан хэлэhэн, зааhые Володя hанаандаа оруулна. Шэхэндэнь эсэгын хэлэhэн үгэнүүд тэрэ хэбээрээ дуулдажа байхадал гэнэ:

«...Ээ-х ма гэжэшье хүн боло даа, саашаа! Аяар гурбатай болотороо, мүнөө хүрэтэр ширээ шүдаржа, гал гаргажа шадахагүйш... Асал даа, наашань!.. Ерэл даа наашаа!.. Иихэдээд бари... Шангаар!.. Доороохонhоо... Зай шүдара... Сэб сахэ шүдара... Нэгэ жэгдэхэнээр ябуулан шүдарыш... Ээх, гэжэ даа... Модониинь хухаршаба даа... Ондоое... Энээниие аба... Иигээд бари... Одоолшье хүбүүмни галханиие яларуулжа шадаба даа»—гэhэн эдэ үгэнүүд Володиин шэхэндэ ехэл элихэнээр зориг оруулан дуулдаба.

Тиихэдэ hаяхан Володя хүбүүнэйнгээ ширээ шүдаржа гал ялайлгахада, эсэгэнь ехэл олзуурхаhан, баясаhан юм.

Володя али бүхы нааданhаа үлүү үнэтэй гоё нааданхайгаа барихадаа даншье түбэгтэй жэжэхэн, карандаштай зэргэлүүлжэ жэшээлэшэгүй нариихан модоёо эсэгынгээ зааhан ёhоор, дорохонhоо барижа шүдарба.

Хоёртойхон Таня хажуудань хараад байхадана. Володя одоолшье гал гаргаба.

Нэгэ шүдаруулай гал Володиин хурганда гэнтэ хүрэшоод, Володя залд гэжэ сошоhон, айhандаа хаяжархиба. Хаяhан шүдаруулынь тэндэ байhан орон дээрэхи подушка дээгүүр нэмэриhэн кружеватай хушалта дээрэ унашаба.

Хушалтань түрүүшээр шатажа байхадаа hонин шэнги байгаа. Тиигээд утаа уняар, шубуунай ноohоной хёрбоhон болошоходо аягүй болошобо. Муу юумэ хэhэнээ хоёр үхибүүд мэдэрбэд. Тиимэhээ үүдэнэй тэндэ ошоод, нүгөөдэ таhалга соо нааданхайгаа абажа ороод, дундахи шэлтэй үүдэеэ хаабад. Тиигээд юунэй болохые хүлеэбэ. Уданшьегүй, ханада үглөөтэй буунууд hүрэжэ айлгаба. Үүдэнэй шэл тэhэржэ, гал утаан оробо. Володя Таня хоёр кухни сооhоо гүйлдэжэ ошоод, стол доро хоргодонод...

Эгээл энээхэн үедэ, энээхэн саг минутада Володя Таня хоёрой эсэгэ ехэл хүндэлүүлжэ hууна. Хөөрөөниинь олон болонхой...

— Эхэhээ түрэхэдэмни баруун гарайм альган соо алтан монетэ адхаатай байhан юм ха, hаа, hаа, hаа... Бишни хуурайлhан хүбхэндөө хожом ерүүжэб... Доржо, мэнэ гэhээр манайда айлшала... Шадал сооhоо хүндэлхэб... Шиниингээ ерэhэндэ гахайгаашье алажа сонгооходоо болохоб... Айлшалуулхал гээшэб. Өөрынгөө алаhан хоёр нугаhаар шанаhан лапшатай шүлэн байжа байха... hамгамни курортдо, хүлисэнэ бэзэш.

— Радна Дансаранович хожом ошоходомнай яаха юм даа?—гэбэ, Доржо нүхэрынь.

— Үгы... Үгы... Мэнэ гэhээр!

Арба гаран жэлдэ уулзаагүй байшаhан хоёр нүхэд харгын зайдан машинада hуубад. Машинань мэшээгтэй hooho ашаатай байжа, hөөл зохид: уhан далайн долгин дээрэ hуугаад үлгыдүүлhэндэл зөөлэхэн. Гэб гэнтэ бороо адхараад. Радна Дансаранович шүхэрөө яаража дэлгээбэ.

Хоёр нүхэдэй хүрэжэ ерэн гэхэдэ, газаань хүн зон дүүрэн. Радна машина дээрэhээ шашхаад гүйжэ буушаба.

— Үхибүүдни! Володя Таня хоёрни! Үхибүүдни!—гэжэ Радна ори дуун болоно.

—Пүрбэ дархан орожо, үхибүүдыешни газаашань үргэжэ гаргаа. Өөрөө галда шатанхай... Больницада ябуулаабди,—гэжэ нэгэ аман ойронь дуугарба.

— Үхибүүдни амидыл hаа, болоол даа! Яагаа бэрхэ Пүрбэ дархан шатажа байhан гэртэмни ороо гээшэб! Хоёр жэл соо гэр гэртээ оролсохоёо болиhон хоёр бэлэйлди.

Хушалта чердак дээрэхи хорёод гулабхаа бултадаа шаташоо. Шала доронь шахамал тарган гахайнь гуша юhэн тахяатаяа, hаяхан гарагаhан халуухан үндэгэнүүдтэеэ шатаа... Шэб шэнэхэн пианино үнэhэн шандаруу болошоо.

Радна Дансарановичнай уhа намагай ута түриитэй резинэ сабхитай, хоёр үбдэгтөө халааhатай, hудалтай боро үмдэтэй, хоёр тохоногоо ударhан яндан хуушан, хара хүхэхэн пиджагтай үлэшэбэ. Нэгэ хармаан соонь нюhанай пулаад байгаад, уйдажа шаналжа уйлаhан Радна нюдөө забдагүй аршана. Нүгөөдэ хармаандань бии бүхы зөөринь болохо гурбан түхэриг мүнгэн... Үшөө тиигээд замаг, оньhо хүдэртэй, зантагар томо суурьгынь түлхюур...

Радна Дансаранович тэрэ түлхюурээ шатажа ууяжа байhан гэрэйнгээ үнэhэ сог тээшэ шэдэжэрхибэ.

— Халаг даа! Хамаг бүхы зөөримни хуу дүрөө!.. hалаа, ошоо!.. Би... Би өөрөө гэмтэйб... Хүбүүгээ... Володиёо юундэшье ширээ шүдардаг болгожо hургаа гээшэ hэнбиб! Булта дүрөө... Толгой дээрэ хушалта гэжэ байхагүй —гэжэ гэмэрhэн Радна наранай үни яларhаншье hаа яяр яндан шүхэрөө hарабша сарай юумэ шэнгеэр толгой дээрээ бариад hаланагүй...

Зүб даа... Радна Дансарановичай хамаг юумэнь булта дүрөө...

Энэ гал аюулай hүүлдэ үлэhэн юумэнь юуб гэхэдэ, дархан Пүрбөөр абарагдажа амиды гараhан Володя Таня хоёр аад лэ, үшөөород пэшэнэй залпагар амаар харагдааша ехэ хара горшоог соохи хоёр нугаhаар шанагдаhан тэрэ шүлэ лапшань үлэлсөөл hаа' үлэлсөө гээшэл ха...

— Радна хоёр хүүгэдэйнгээ амиды үлэhэндэл баяса... Хосорhон зөөриин хойноhоо бү гута... Хоёр гурбан жэлэй үнгэрөөдүйдэ ши энээнhээ hайхан гэр бодхоогоод, доторхииень үлүү үнэтэй сэнтэй юумэнүүдээр дүүргэжэ шадахалши! Ши хадаа ондоо хэншье бэшэ, Радна Дансаранович Намсараев өөрөө ха юмши даа! —гэжэ Доржо нүхэрынь хайрлангяар хэлээ hэн.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1963 оной сентябрийн 22.

Галуута Нуурай шахтын управлениин шахтёрнуудай комплексно бригадын звеньевой Махамам Шакирзанов эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог.

Бригадынь нүүрһэ малтадаг комбайн бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Гурба һарын туршада хурдабшалалаа нэгэшье доошонь оруулаагүй. Нэгэ комбайнаар һара соо 12 мянган тонно нүүрһэ малтан абаһан үрэ дүнтэй.

Ф. МОРЕНЕЦЫН фото.

ЭРДЭМ УХААНАЙ ШЭНЭ АРГАНУУДЫЕ ХЭРЭГЛЭНЭ

Улаан-Үдын республиканска больница Буряадаймнай эмнэлгын томохон эмхи зургаануудай нэгэн юм. Больница хододоо үргэдхэгдэн, улам олон хүнүүдые байлгажа аргалдаг болоно. 1963 ондо 550 оротой, 19 отделенитэй болонхой. Энэ жэл эндэ уушханай ханяада аргалха, хирурги, шабараар аргалха газар нээгдэһэн байха юм. Эндэ ехэнхидээ хүдөө нютагай зон аргалуулна.

Больницамнай эмнэлгын шэнэ арга саг үргэлжэ шудалжа байдаг. Зарим отделенинүүд гансахан республика соогоо бэшэ, бусад областьнуудта мэдээжэ болоһон байха. Жэшээлхэдэ, нүхэр Бояновагай даадаг отделени нюдэ эмшэлхэ эгээн орёо нарин арга хэдэг байна. Тиихэдээ хүнэй нюдэндэ бүрөөһэ һуулгадаг болоо. Олохон областиин хүнүүд нюдөө аргалуулхын тула эндэ ерэдэг.

Манай больница уушханай ханяаданда операци хэхэ дүүрэн аргатай болонхой. Хирургнууднай хүнэй сээжэдэ, хотодо, суухада, гэдэһэндэ, уураг тархида, нугарһанда, мүн бусад үбшэндэ операци хэдэг байха юм.

Эдэ аргануud медицинын элдэб янзын туһаламжа үзүүлхэ талаар больницын хүдэлмэрилэгшэдэй урда теоретическэ, бэлэдхэлтэй, дүршэл шадабаритай, байха ехэ эрилтэ табина. Больницын врачнууд мэргэжэл шадабариа дээшэлүүлхын тула оронойнгоо томо томо городуудта ошожо, тэндэхи эмшэдэй дүй дүршэлдэ һуралсана.

Гадна больницада олон янзын мэргэжэл шудалха шэнэ гурим бии болгогдоо.

Хирургическа отделениин болон терапевтын байшангай медицинскэ сестранууд лабораторно анализ түргэнөөр хэхэ арга шудалаа. Тэрэнь лабораторидо һүнийдоо дежурлаха хүдэлмэриһөө тэдэнние сүлөөлһэн байна. Тиигэжэ жэл соо салин хүлһэндэ гаргаһалагдаха 1200 гүхэриг алмагдаа. Постдо дежурладаг медсестранууд операци хэлсэдэг медсестрануудай мэргэжэл шудалһан байха юм. Олон янзын мэргэжэл шудалалга больницын хүдэлмэридэ ашатай туһатай байһаниинь бодото дээрээ харагдана. Хэрбээ ямар нэгэн хүдэлмэрилэгшын үбдэхэдэ гү, али амаралтада гарахадань, медсестра бүхэн тэрэнэй орондо хүдэлжэ шадаха болоно.

Манай коллектив Москва хотын хүүгэдэй 4-дэхи больницын хүдэлмэрилэгшэдэй жэшээгээр, республика соогоо хамагһаа түрүүлэн коммунис ажалай ударник болон отделениин нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэлдэ оролсонхой. 1962 оной туршада 550 хүдэлмэрилэгшэдэймнай 152 коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Г. Ринчинова,
больницын медстатистик.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

Гансахан республика со... гоо бэшэ, ондоо тээшье, алда... тай. Анха түрүүшын арб... табан. **Совет дипломадай үгэ.**

Гушан табан жэлэй саада тээ...

Гушан табан жэлэй саада тээ, 1927 ондо һэн. Буряадай соёл гэгээрэлэй хяһа болоогшо Дээдэ-Үдын багшанарай техникум арбан табан залуу улаан багшанарые анха түрүүшынхиеэ бэлэдхэжэ гаргаһан байгаа. Тэрэ хадаа БМАССР-эй 4-дэхи, СССР-эй 10-дахи жэлэй ойн баярай урда тээхи бэлэг болоһон байгаа.

Тэдэ залуу багшанар соёл болбосоролой талаар гээгдэнги байдалтай байһан республикын зүүн аймагуудта эльгээгдэһэн байна.

Техникум дүүргэһэн эрдэм мэдэрэлэй охи түгэлдэр эдэ залуу багшанар тон ехэ дура хүсэл, үүсхэл эрмэлзэлтэйгээр хүдөө нютагуудта гаража, шэнэ ажабайдалай үргэн зам табилсаа. Тэдэнэй дунда Ольга Асатханова, Михаил Асалханов, Иван Ханташкеев, Карп Хадаханэ болон бусад өөһэдынгөө хуби заяа совет һургуулитай таһаршагүйгөөр холбоһон байха юм. Эдэнэр ургажа ябаа эдир бага наһатаниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэлсээ.

Тус техникум анха түрүүн дүүргэгшэдэй нэгэн Филипп Николаевич Гахановтай уулзажа хөөрэлдэгдэбэ:

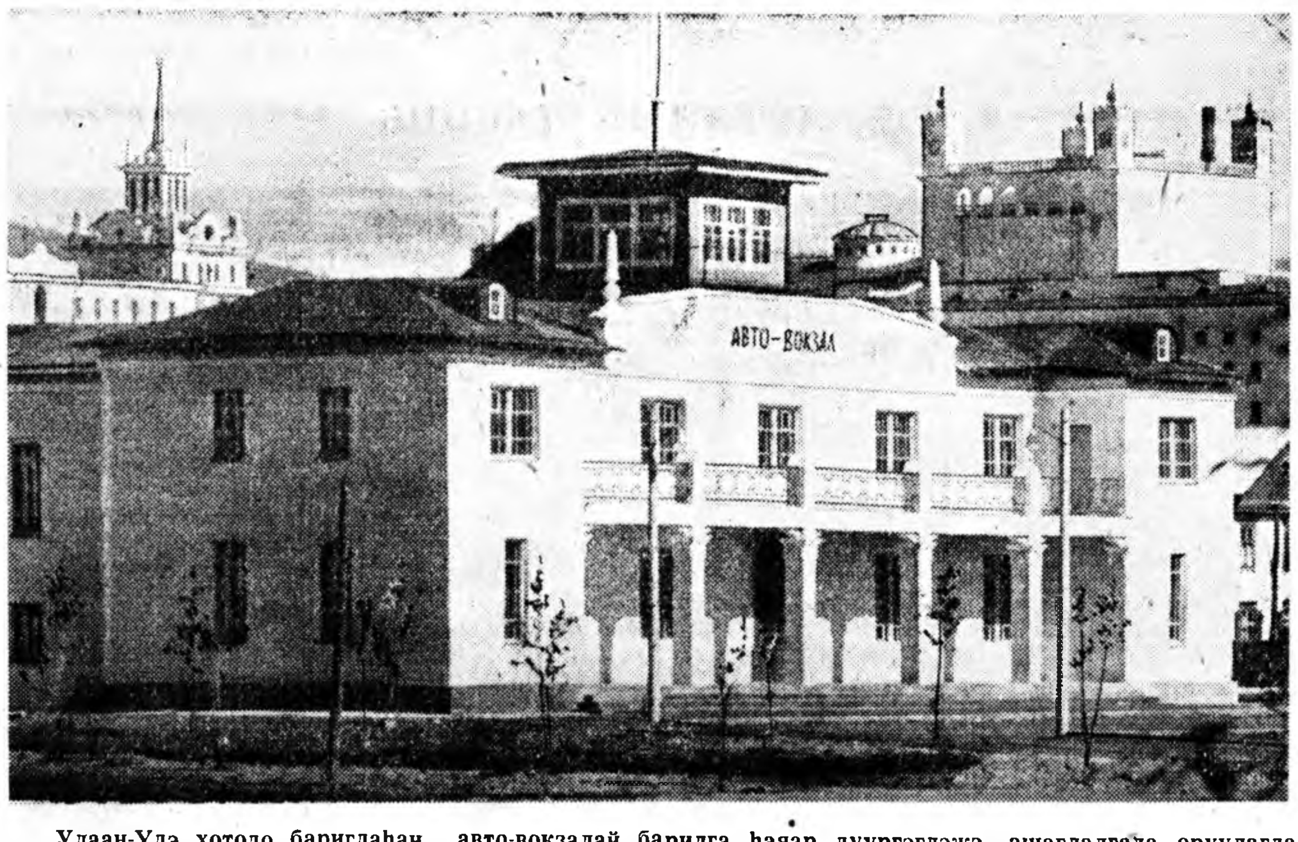
— Техникум эхин һургуулиин багшанарые бэлэдхэһэн юм. Өөһэдынгөө һургагшад профессор Г. Ц. Цыбиков, математикын багша А. П. Чайванова, техникумэй директор Д. И. Алексеев гэгшэдэй залуу багшанарые бэлэдхэхэ хэрэгтэ оролдолго хэшээл ехээр хандуулдаг байһаниинь һайса пананаб. Матвей Имехенов техникумдэ һуража байхадаа буряад хэлэ һайса мэдэдэг байһан. Һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр эрдэм мэдэрэлээ улам гүнзэгырүүлэн, ёһотой мэргэжэлтэ боложо шадаа һэн. Тэрэнэй зохёоһон грамматика хэдэн мянган һурагшад үзэһэн байха.

Һанаад үзыт! Тиихэ үеын байдалые мүнөөнэйхитэй сасуулха болоо һаа ямар ехэ хубилалта болоо гээшэб. Республика соомнай хэдэн арбаад дунда, дүрбэн дээдэ һургуулинууд байгуулагдаа. Тэдэ түрүүшын улаан багшанарай һургаһан һурагшад аха нүхэдэйнгөө үе залгамжалан, республикынгаа ажахы болон культурын бүхы һалбаринууд дээгүүр эршэ хүсэтэйгөөр ажаллажа байһаниинь мэдээжэ.

Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай багша Филипп Николаевич Гаханов буряад арадай үнгэрһэн сагай түүхые үльгэрлэн хөөрэнэ. Үгытэй буряад Хулгар Гаханов дүрбэн хүбүүтэй байгаа. Тэрэнэй бүлэдэ үзэг бэшэг мэдэхэ хүн байгаагүй. Филипп хүбүүнэйнгээ гарахада гэрэйнгээ ханада һүхөөр дүрбэдэхи хэршэлээ сабшажа тэмдэг хэһэн гэлсэхэ.

Мүнөө Филипп Николаевич химиин эрдэмэй кандидат. Энэ институт жэл бүхэндэ мэргэжэл ехэтэй багшанарые олоор бэлэдхэжэ гаргана. Түрүүшын арбан табанай нэгэн нүхэр Гаханов өөрынгөө мэдэрэл шадабари, баян дүй дүршэл тэдэнэртэ дамжуулан үгэнэ.

В. ЗОРКИН.

Улаан-Үдэ хотодо баригдаһан авто-вокзалай барилга һаяар дүүргэгдэжэ, ашаглалгада оруулагдахань. Зураг дээрэ: Авто-вокзал.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Мархайн аша тархай

ӨӨХЭН БҮМБЫ, ҮБҺЭН СЭГСЫ

Хяагтын совхозой Мөөрөөшын отделениин конторын газаа ошоходо, дуутай дорьбоотой, эльгэ хатама хүхэ энеэдэн дуулдаба. Яагаа сүлөөтэй һамбаатай, хүхюутэй хүнүүд сугларшоо юм гэжэ һанахаар.

—Эндэ юун болоно гээшэб?— гээд нүхэрһөө асуухадам:

—Хареэ,—гэжэрхибэ.—Зүб гээ юм гү, али буруу гээ юм гү, мэдэнэб гээ юм гү, али мэдэнэгүйб гээ юм гү, бү мэдэе! Таагыт даа, энэ таабари! «Мэдэнэгүйб» гэбэ гээшэ аабза гэжэ багсаахаар...

Конторын дунда голложо һуушанхай нэгэ үбгэжөөл «Өөхэн бүмбы, үбһэн сэгсы» гэһэн таабари хэлэбэ. Хэмнай үрдижэ тааггшааб гэһэндэл нюур нюураа гэтэн харалсаһан хүнүүдэй нэгэн:

—Халуун, хүйтэниие үзөөгүй, өөхэн соохи бөөрэ, үндэгэн соохи уураг шэнги үнжэгэн сууха, зөөлэн мяхан хүниие хэлээ хаш, —гэбэ.

—Үгы даа, үгы. Таагаагүйш. Тиигэбэшье, дүтэрхы юумэ хэлэжэрхибэ хаш. Эгээл энээхэншни бидэн тухайл хэлэһэн тайлбари.

—Юу хэлэнэ гээшэбши. Бидэш тиимэ бөөри, уурагханууд бэшэ ха юмбибди. Халуун шулуу долёожо боргожоһон, юу хээхэниие мэдэхэтэй боложо тэбхэжэһэн хүнүүд гээшэ аабзабди,—гээд нүгөөдэнь буруушааба.

—Би таагааб,—гэһэн абяан тэндэһээ дуулдаба.

— Хэлыш даа,—гээд, үнөөхи үбгэжөөлнай эрэ доргон.

—Сомоотой, бухалтай үбһэнүүд ха даа,—гээд, таабари хэлэгшэһээ харюу хүлеэбэ.

—Баһа дүтэрхы юумэ хэлэжэрхибэлши,—гээд таабариин эзэн тажагар харагшан харюусаба.

—Һүритэй, бухалтай үбһэншни юундэ өөхэн бүмбы болохо юм?

—Байгтылши даа, байгты! Сахаровска аралда сабшагдаһан сүхынхидэй һүринүүд, бухалнууд ха юм.

—Одоол таагааш!

—Зай, таабаримнай таагдаа.

—Тиигээ һаа, манай нютаг «Мөөрөөшэ» гэжэ юундэ нэрлэгдээ юм?

—Үбһэ хулһаар дутаһан үлэн хооһон малай эзэдээ эдеэлүүлхые хүлеэжэ мөөрэлдэхэ, үүгэнэлдэхые хэлээ бэшэ аал.

—Юун буруу һөөргэ, аманай алдуу юумэ хэлэнэш. Мөөрөөшымнай мал тэжээлээр дутажа хэзээшье мөөрэлдөөгүй юм.

—Яагааб тиигээд, мөөрэлдэхэнь холо бэшэ болоод байнал. Энээн тухай Николай Федорович Бадмаевһаа асуугыш.

Мөөрөөшын отделение ... лэгшэ Николай Федорович ... маев энэ тушаал дааһаар ... унинэй бэшэ, шэнэ хүн ... Өөхэн соохи бөөрэ, үндэгэн ... хи уурагтай жэшээдшье ... найб. Гээшье һаа, зөөлөөрөө ... бариин тайлбарида ... оруулагдаа. Мүн энэ таабари ... совхозой директор Лазарь ... мович Афанасьевта баһал ... тай.

Отделениин тоо бүриди... дансаяа һэхэн, үбһэ хурья... дүн харана. «Мүнөө жэл ... бараг гээшэ хабди» гээд ... Нёдондо энэ үеэр 24 мянга... хуу центнер үбһэтэй ... байгаа һаа, мүнөө 22665 ... нертэ хүргэгдөө. Тиихэдэ ... ондоо тээһээ үбһэн абтаха ... «ноёдой» һанаа амаруулна.

Хамар доро байһан хаха... аманда бү этигэ. Совхоз нё... хэды малтай байһан аад, ... хэды малтай болооб. Тэр... бодожо үзэгты. Үнгэрэгшэ ... 4000 гаран гектар сабшала... үбһэ хуряаһан һаа, мүнөө ... 3426 гектар сабшаба. Сов... газар хорошоогүй, үшөө нэ... баримтатай. 1962 ондо Сах... ска арал дээрэ 85 гектар с... лантай байжа, 810 центнер ... сабшаһан һаа, 1963 ондо ... 135 гектар сабшалантай б... 120 центнер үбһэ хуряаба...

«Сахаровска арал дээрэхи ... хын арһанай заводой м... байһан 50 гектар саб... Хяагтын совхоздо үгтэбэ» ... Буряадай АССР-эй Минист... дэй Совэдэй 1963 оной ию... 25-най 242 номертой ар... тогтоол харабабди. Энэ газа... хайшаа орошоод, тэндэ иим... га үбһэн сабшагдааб гэһэн ... дал уншагшадые һонирх... байха.

Таабари соо хэлэгдэһэн ... нүүд, бухалнууд Сахаровска... дээрэһээ Сүхын арһанай ... руу абаашагдашаһан һур... Совхозойхид газаагаа ... сабшалангые гадагшань ... жархёод, мүнөө болоходо үб... хэрэгээр ондоо гээшэ харгы...

Сүхын арһанай заводой ... ингэжэ зоргондоо ороод, гү... малай эдеэлсэ хаһажа, ү... гөө малда тэжээл бэлдэжэ ... дань, тэндэхи тосхоной С... түрүүлэгшэ нүхэр Ладыжен... «Би сабшалангай хару... бэшэб» гээд, улаан хэлэты... даа оруулхаар бэшэ. Т... совхозой гурбадахи отдел... эрхилэгшэ нүхэр Бадмаев ... шалангымнай бү сабшагты» ... дурадхаһаараа һанаагаа ... шоод, ямаршье хэмжээ аба...

«Өөхэн бүмбы, үбһэн с... гэһэн таабариимнай тайлб... ондоошье һаань, Мархайн ... Тархай энэ таабарииетнай ... тобшололтойгоор тайлбарил...

Мархайн аша Тар...

Хилын саанахаа

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сесси

Пленарна заседани дээрэ А. А. Громыкын хэлэһэн үгэ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 19. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сессиин пленарна заседани дээрэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко мүнөөдэр үгэ хэлээ.

Урда тээнь болоһон олон сессинүүдэйхиһээ һураггүй таарамжатай зохид эрхэ байдалда ООН-ой Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сесси хүдэлмэрөө эхилбэ гээд тэрэ мэдүүлээ.

Генеральна Ассамблейн үнгэрһэн болон мүнөөнэй сессинүүдэй хоорондохи үе соо болоһон хоёр ушарһаа уламжалан таарамжатай эрхэ байдал бии болоо: Карибска далай шадар тохёолдоһон бэрхэтэй хэсүү байдал зайсуулагдаа, агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай договор баталагдаа. Гүрэнүүдэй политикада, хүнүүдэй ухаан бодолдо эдэ ушарнууд ехэ нүлөө үзүүлһэн байна.

Ассамблейн мүнөөнэй сессиин өөрынгөө хүдэлмэрөөр арадуудай этигэл найдабариие харюулхын тулада эдэ хоёр ушарһаа зүб тобшолол хэхэ шухала гээд СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр заагаа. Гол тобшолол гэхэдэ, имагтал уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулгада, эб найрамдал бэхижүүлгэдэ зорюулагдаһан хараа шэглэл арадуудай аша туһада тааралдаха болоно. Тиихэдээ эб найрамдал гэһэн үгэ хооһон үгэ хүүр бэшэ, харин гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа һайжаруулгада шэглүүлэгдэһэн тодорхой ябуулганууд, хэлсээнүүд гэжэ ойлгохо хэрэгтэй.

Хоёрдохи мүн лэ нилээд шухала тобшолол гэхэдэ, томо гүрэнүүдэй хоорондоо сэхэ тулалдаха гай түбэг татахаар тиимэ оршон байдал дэлхэйн ямар нэгэн райондо тохёолдуулжа болохогүй. Иимэ шахардуу шанга байдалай тохёолдог шалтагаануудые усадхаха, хамагай түрүүндэ гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй. Иимэ юумэ хэхэгүйень ООН-ой гэшүүн бүхэниие тэрэнэй устав уялгадаг байна.

Ниитын ондо ондоо байгуулалтын хоорондоо энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһые уласхоорондын харилсаанда хүтэлбэри болгохын шухала байһан тухай тогтоходоо, совет гүрэниие байгуулһан агууехэ хүн В. И. Ленинэй мэндэ байха үеһөө эхилэн Советскэ Союз энэ гол ёһые шууд сэхээр хамгаалдаг юм гээд тэрэ һануулаа. Ядерна хүсэнэй хэрэглэгдэдэг, замбуулинай дайда соогуур ниидэдэг болоһон үе сагта энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ябадалай удха шанарые Советскэ правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущев үгэнүүдые хэлэхэдээ, тэрэ тоодо эндэ ООН-ой байшан соо үгэ хэлэхэдээ хүсэдөөр, үнэмшэстэйгөөр харуулһан байна.

Дайн байлдаанда совет арадай дурагүйгөөр хандалгые ээрхэг түримхэйшүүлэй һанаашалгануудта эсэргүүсэхэгүй ябадалтай, хуушанай пацифиз үзэлтэй адлидхажа болохогүй гээд А. А. Громыко онсолон тэмдэглээ. Өөһэдтэнь доботолон ороходонь тэрээнһээ буу зэбсэг гартаа барижа өөһэдыгөө хамгаалагшадта, эрхэеэ хаһуулхадаа, колониальна дарлалтада орходоо сүлөөрхын, национальна бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэжэ харюусагшадта Советскэ Союз хододоо талархадаг юм. Бэрхэтэй байдалда ороод байхадаа Советскэ Союзай шууд сэхэ дэмжэлгэдэ хододоо түшэглэжэ шадахабди гэжэ олон арадууд өөһэдынгөө дүршэлһөө мэдэдэг болонхой.

Буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалда А. А. Громыко удаань тогтоһон байна. Ядерна туршалгануудые хорихо тухай договорой баталагдаһанһаа уламжалан түйлагдаһан амжалтануудые батадхахые, буу зэбсэг хуряаха тухай хэлсээе бүри урагшатай болгохые эрмэлзэдэг дээрэһээ Советскэ правительство иимэ дурадхал оруулна гээд тэрэ мэдүүлээ. Буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй комитедтэ оролдог гүрэнүүдэй эгээн дээдэ тушаалтай хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай хабаадалгатайгаар 1964 оной нэгэдэхи кварталда гү, али нэгэдэхи хахадта зүблөө зарлаха. Советскэ правительствын һанамжын ёһоор буу зэбсэг бүгэдэ ниитэзрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай асуудалые, уласхоорондын шахардуу шанга байдал саашадань һуларуулха зорилготой тус тус хэмжээ ябуулгануудые иимэ зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэбэл таарамжатай.

Хабаадагшадтань таарамжатай байхаар ямаршье газарта энэ зүблөө зарлахада болоно. Советскэ правительство хадаа хэрбээ хүсөөд байгаа һаань, комитедтэ оролдог оронуудай правительствануудые болон гүрэнүүдые толгойлогшонорой зүблөө Советскэ Союзай ниислэл — Москвада үнгэргэхые зүбшөөхэ байна.

Буу зэбсэг хуряаха талаар хэлсээе урагшатай болгохые хүсэдэг дээрэһээ, Советскэ правительство баруун гүрэнүүдэй хүсэл эрмэлзэлгые зүбшөөхөөр бэлэн байна гэжэ А. А. Громыко зааха зуураа, СССР-эй болон США-гай мэдэлдэ хоёрдохи шатада, гурбадахи шатын эсэс хүрэтэр, тайлбарилан хэлэбэл, буу зэбсэг бүгэдэ ниитэзрээ, хүсэдөөр хуряаха бүхы хүдэлмэриин түгэсхэгдэтэр өөрынгөө газар дээрэ үсөөхэн тоото түби хоорондын, ракетэдэ эсэргүү, агаарһаа доботолгодо эсэргүү ракетэнүүдые үлөөхые зүбшөөхөөр бэлэн байнабди гэжэ мэдүүлээ. Энэ шатын эсэстэ хоёр талада үлөөгдэһэн ракетэнүүд ядерна һомонуудтаяа хамта усадхагдаха ёһотой. Хоёрдохи шатын эхинһээ захалаад, үлөөгдэһэн ракетэнүүдые, тэрэнэй ядерна һомонуудые шанга хиналта доро табиха хэрэгтэй.

Буу зэбсэг хуряаха замда һаад хаалта бодхохын тулада баруун оронуудтахи зарим этэгээдүүдэй элдэб эсын һэжэглэлгэ гаргаадшье байгаа һаань, бэе бэедээ этигэлсэхэ тухай асуудал СССР США хоёрой үсөөхэн тоото ракетэнүүдые өөһэдтөө үлөөгөөд, бусад буу зэбсэг хуряажа байха үедэнь шиидхэгдэхэ болоно.

Европодохи шахардуу шанга байдалай гарадаг гол шалтагаанууд тухай тогтоходоо, А. А. Громыко иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Өөрынгөө аюулгүй байдалые, мүн Германитай эбэй договор баталжа дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэл усадхаха, эб найрамдал бэхижүүлхэ зорилготой политика бэелүүлдэг бусад гүрэнүүдэй аюулгүй байдалые эрхим һайнаар хангаха тухай Советскэ Союз һаналаа табидаг. Советскэ Союз хадаа Европодо ямаршье хэһээлтэгүйгөөр дай һүжэрөөхэ ябадал Германиин милитаристнуудта гаргуулхагүй, милитаристнуудай дахяад буу зэбсэгээ далайжа ороо һаань, өөрынгөө аюулгүй байдал хамгаалхын, Европодохи эб найрамдал арилалхын тулада Советскэ Союз шухала хэмжээнүүдые абаха байна.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха зорилготой саашанхи хэмжээнүүдые абаха тушаа үгээе ойлголсохын тулада уласхоорондын таарамжатай һайн оршон байдалые хэрэглэхыень дэлхэйн бүхы гүрэнүүдэй правительствануудые өөрынгөө зүгһөө уряалаагүй һаа Генеральна Ассамблей арадуудай үмэнэхи уялгаяа дүүргэжэ шадахагүй, тэдэнэй этигэл найдабариие харюулхагүй байна гээд советскэ Гадаадын хэрэгүүдэй министр саашань тэмдэглээ. Иимэ хэмжээнүүд абтаад байгаа һаа, буу зэбсэг бүгэдэ ниитэзрээ, хүсэдөөр хуряаха асуудал шиидхэлгэдэ туһалха һэн.

Энээнтэй дашарамдуулан, Варшавска договорой организацида хабаададаг гүрэнүүдэй болон Хойтоатлантическа бүлэглэлдэ хабаададаг оронуудай хоорондо доботолон оролсохогүй тухай хэлсээ баталха, гэнтэ доботололгые зайсууяха, ФРГ болон ГДР-тэхи хариин сэрэгүүдэй тоо үсөөн болгохо, сэрэгэй бюджедүүдые хороохо, дэлхэйн элдэб районуудта ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулха тушаа Советскэ правительствын оруулһан дурадхалнуудые А. А. Громыко һануулһан байна.

Ядерна зэбсэг дэлгэрүүлхэгүй, дэлхэйн элдэб районуудта ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулха тухай уласхоорондын хэлсээ баталбал, ядерна зэбсэг хүсэдөөр усадхаха, тэрэнэй нөөсэнүүдые үгы хэхэ, иимэ зэбсэг хэрэглэлгэтэйгээр дайнай һүжэрхэ аюул бага болгохо хэрэгтэ ехэ удха шанартай байха һэн гэжэ А. А. Громыко хэлээ.

Замбуулинай дайда соо ядерна туршалга хэхые Москватай договор хорёо, зүгөөр ондоо асуудал мүнөө табигдаад байна гэжэ советскэ Гадаадын хэрэгүүдэй министр мэдүүлээ.

Замбуулинай дайда соогуур хэрэглэгдэхэ буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэ ябадал зайсуулха талаар алхамуудые хэхээр бэлэн байһан, бүхы арадуудай аша туһада тааруугаар замбуулинай дайдые хэрэглэхэдэ, шэнжэлэн мэдэхэдэ таарамжатай һайн эрхэ байдал бии болгохые хүсэдэг дээрэһээ ядерна зэбсэгтэй хэмэл одонуудые замда табилгые хорихо тухай США-гай правительстватай үгэеэ ойлголсохо шухала гэжэ Советскэ правительство тоолоно.

Энэ асуудал шиидхэхые США-гай правительствын хүсэдэг байһаниинь бидэндэ мэдээжэ. Ядерна зэбсэг замда табилгые хорихо тушаа СССР-эй болон США-гай правительстванууд хоорондоо һанамжануудаа мэдэлсэлгые үргэлжэлүүлхэ гэжэ бидэнэр тоолохо байнабди.

Колониализмые усадхаха асуудал Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сессиин хүдэлмэридэ гол һууринуудай нэгые эзэлхэ ёһотой гээд А. А. Громыко онсолон тэмдэглээ. Колони оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай декларацида түшэглэн мүнөө бии байһан колониальна ёһо гуримуудые хойшолуулангүй усадхаха шиидхэбэри баталан абаха гээшэ Ассамблейн уялга болоно.

ООН-ой ажал ябуулгые һайжаруулха тухай асуудалда СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр үгынгөө түгэсхэлэй хубида тогтоһон байна. Аюулгүйн Совэдэй саг үргэлжын гэшүүдэй нэгэн, ООН-ниие байгуулалсаһан гүрэн болоогшо Хитадай эрхын жэлһээ жэлдэ сахигдадаггүй байһан ушар ООН-ой нэрэ хүндые унагаана гээд А. А. Громыко онсолон тэмдэглээ. ООН-до түлөөлэгдэхэ КНР-эй эрхые хойшолуулангүй һэргээхэ, ООН-һоо чанкайшистска бүлэгэй түлөөлэгшые (тэрэ хэниешье түлөөлдэггүй) гаргаха шухала гэжэ Советскэ Союз урда мэтэ мүнөөшье тоолоно гээд тэрэ мэдүүлээ.

Шахардуу шанга байдал һуларуулха саашанхи алхамууд

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 19. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн сентябриин 19-нэй заседани дээрэ А. А. Громыко үгэ хэлээ һэн. Энэ заседаниин һүүлээр Америкын делегациие толгойлогшо Э. Стивенсонэй мэдүүлгые Америкын делегациин түлөөлэгшэ корреспондентнүүдтэ уншажа үгөө.

Шахардуу шанга байдал һуларуулха, илангаяа буу зэбсэг хуряаха талаар А. А. Громыкын дурадхаһан саашанхи алхамуудые Холбоото Штадууд ехээр һайшаана гээд Стивенсонэй мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

А. А. Громыкын хэлэһэн үгэ соо найруулагдаһан советскэ дурадхалнуудые Англиин делегациие толгойлогшо П. Дин һайшаагаа. Эдэ дурадхалнуудые Англиин правительство һайса шэнжэлэн үзэхэ юм.

Табан түбиин журналистнуудай уулзалга

НЕАПОЛЬ, сентябриин 20. ТАСС-ай корреспондент А. Красиков иигэжэ дамжуулна: журналистнуудай харилсаа холбоо байгуулха талаар уласхоорондын комитедэй баярай заседани Неапольда, Дунда зуун жэлэй Анжуйска ордон соо мүнөөдэр болоо.

Журналистнуудай бүхэдэлхэйн гурбадахи уулзалгын делегадууд, тэрэшэлэн Неаполиин городой засагай газарай түлөөлэгшэд, Италиин болон гадаадын оронуудай олон тоото корреспондентнүүд, дипломатическа корпусой гэшүүд заседанида хабаадалсаа.

Неаполиин мэр Фердинандо Клементе ди Сан Лука заседаниие нээгээ. Тэрэ уулзалгын делегадуудые халуунаар амаршалаад, хүдэлмэридөө амжалта түйлахыень тэдэндэ хүсөө.

АИЛШААР МОРДОБО...

Тээсгэн манай хүршэнэр—аха дүү Монгол Арадай Республикын Сэлэнгэ аймагай профсоюзуудай бүлэг түлөөлэгшэд манай республикын предприяти, эмхи зургаануудаар хэдэн үдэрэй туршада ябажа, үргэн Буряад оронноймнай ниислэл —Улаан-Үдэ хотын хүгжэлтэ, ургалтатай, үйлэдбэриин амжалта, туйлалтануудтай танилсажа, түрэл орондоо бусаһан байна. Хүндэтэ айлшаднай нютагаа бусахадаа, манай республикын профсоюзуудай түлөөлэгшэдые Монгол сайхан орондо айлшалхыень уриһан байгаа.

Буряадай АССР-эй облпрофсовет хүндэтэ айлшадайнгаа уряалаар өөрынгөө түлөөлэгшэдые МНР-эй Сэлэнгэ аймаг эльгээхэ болоһон юм. Манай республикын профсоюзуудай түлөөлэгшэд Монгол Арадай Республикын Сэлэнгэ аймагай түб — Сүхэ-Баатар хотын болон тус аймагай ургалта, хүгжэлтэтэй танилсаха байна. Буряадай АССР-һээ хүршэнэртөө айлшалагшадай дунда Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой слесарь Социалис Ажалай Герой Анисим Николаевич Оширов, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай колбасна заводой мастер, Социалис Ажалай Герой Клавдия Ивановна Филиппова, Улаан-Үдын «Электромашина» заводой директор, Буряадай АССР-эй Верховно Совэдэй депутат Павел Нилсанович Бурлов, Улаан-Үдын локомотивна депогой машинист, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Совэдэй депутат ...мир Георгиевич Ловушкин, ...та-Нуурай шахтын нүүрһэ ... тагша Валерий Спирид... Мажаров, Хяагтын үйлэд... управлениин Пограничнa ... зой һаалишан Зинаида Рад... ровна Банзарова, мүн тус ... лениин Хүдэриин совхозой ... лагша хонишон Бадма Го... пович Цыбиков, Улаан-Үды... рин сэмбын фабрикын хүдэ... шэн Татьяна Андреевна ... болон бусад хамтадаа 25 хү... Республикымнай профсоюзай ... дэлмэрилэгшэдэй түлөө... уржадэр аян замдаа морд...

Т. Бадм...

Сайн уларил

Улаан-Үдын гидрометеобс... риин мэдээсэһэнэй ёһоор, ... дэр республика доторнай ... гэ үүлэтэй байха, урда ай... та бага зэргээр хура бороо...

Улаан-Үдэ городто ... гүүр 1—3, үдэртөө 15—17 ... хүрэтэр дулаан болохо.

Сентябриин 23—24 үдэр... республика дотор үүлэ... байха. Үдэһөө урагша зар... зарнуудта шииг нойтон ... Баруун хойто зүгһөө һул... һалхилха. Хойто аймагууд... ниндөө 2—7 градус хүйтэн, ... нютагуудта 2 градус хү... градус дулаан, үдэртөө 9—... дус хүрэтэр дулаан байха.

Редактор **Ц. О. ОЧИ...**

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной сентябриин 22.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ула... улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ре...тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—2... отделов: сельскохозяйственного производства и парт... жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и пар... ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологич... —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабс... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перево... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00532. Зак. № 5089.